

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

Bells helvete

En konstruktivistisk analys av helvetesbilden i Rob Bells *Love Wins*

The Hell of Bell
a constructivist analysis of the image of hell in Rob Bells *Love Wins*

Paul Ulvros

Termin: HT 2014
Kurs: RKT 140 Examensarbete för
kandidatexamen, 15 hp
Nivå: Kandidatnivå
Handledare: Jessica Moberg

GÖTEBORGS UNIVERSITET
LITTERATUR, IDÉHISTORIA OCH RELIGION

ABSTRACT

This paper is an analysis of the hell theme in Rob Bell's book *Love Wins. A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every Person Who Ever Lived*. Using a constructivist text analysis the essay examines how Bell creates a theology around the image of hell that he advocates.

The study aims to analyze and explain how Bell constructs the meaning he advocates in the concept of hell. This includes an analysis of the passages in the book that discusses what the term hell refers to and the passages that deal with properties of hell.

The method is constructivist analysis according to Lennart Hellspong, as described in his text book *Metoder för brukstextanalys*. Theoretical basis for the survey is a social constructivist perspective with ontological realism as a philosophical background.

Key findings are that Bell approves the term hell, highlights that hell has little support in the Bible and contests the idea that God punishes people with hell. Furthermore, he emphasizes that hell is not a secluded place and problematizes the notion of the term *aion* in order to indicate that hell is not eternal. In this Bell uses storytelling a lot, as well as the constructivist strategies fictitious strategies, grading strategies, assimilative strategies and dissimilative strategies.

2014-10-30

Innehållsförteckning

1 Inledning: Rob Bells *Love Wins*, frågeställning och syfte

1.1 Introduktion till Rob Bell och <i>Love Wins</i>	s. 5
1.2 Syfte	s. 5
1.3 Frågeställning.....	s. 6
1.4 Kontext: Evangelikalism och New Paradigm Churches.....	s. 6
1.5 Traditionell uppfattning och några evangelikala uppfattningar om helvetet	s. 9
1.6 Vem är Robert ”Rob” Bell?	s. 12
1.7 Tidigare forskning samt artiklar om Rob Bell	s. 13

2 Metod

2.1 Metod: Hellspongs konstruktivistiska analys	s. 15
2.2 Vad är konstruktiva strategier	s. 16
2.3 Selektion	s. 16
2.4 Kombination	s. 17
2.5 Prioritering	s. 18
2.6 Artikulation	s. 19
2.7 Relation	s. 20
2.8 Översikt av konstruktiva strategier	s. 21
2.9 Om tolkning och kontext	s. 21
2.10 Kontext: om innehållet i boken <i>Love Wins</i>	s. 22
2.11 Diskussion av metodval	s. 22
2.12 Vad är Bells textfrågor?	s. 23
2.13 Hur den konstruktivistiska analysen av <i>Love Wins</i> går till	s. 23
2.14 Om metoden och användandet av termer	s. 24

3 Teori

3.1 Teoretisk bakgrund: Socialkonstruktivism	s. 25
3.2 Avsmalning: Socialkonstruktivism plus ontologisk realism	s. 27
3.3 Tidigare forskning och teori: Hayakawa, Searle och semantiska principer	s. 27
3.4 Hur Hellspong förhåller sig till Hayakawa och Searle.....	s. 29
3.5 En stipulering: vad Hellspong menar med ”verklig värld” och hur det tillämpas i analysen	s. 29

4 Analys

4.1 Fragment 1: två tidsperioder och <i>olam habah</i>	s. 30

4.1.1 Selektion	s. 31
4.1.2 Kombination	s. 31
4.1.3 Prioritering	s. 32
4.1.4 Artikulation	s. 32
4.1.5 Relation	s. 33
4.2 Fragment 2: <i>Aion</i>	s. 33
4.2.1 Selektion	s. 34
4.2.2 Kombination	s. 34
4.2.3 Prioritering	s. 35
4.2.4 Artikulation	s. 35
4.2.5 Relation	s. 35
4.3 Fragment 3: Återvändande till <i>aion</i>	s. 36
4.3.1 Selektion	s. 36
4.3.2 Kombination	s. 37
4.3.3 Prioritering	s. 37
4.3.4 Artikulation	s. 38
4.3.5 Relation	s. 38
4.4 Fragment 4: <i>Gehenna</i> samt <i>Sheol</i>	s. 39
4.4.1 Selektion	s. 40
4.4.2 Kombination	s. 41
4.4.3 Prioritering	s. 41
4.4.4 Artikulation	s. 42
4.4.5 Relation	s. 42
4.5 Fragment 5: <i>Tartarus</i> och <i>Hades</i>	s. 43
4.5.1 Selektion	s. 43
4.5.2 Kombination	s. 44
4.5.3 Prioritering	s. 44
4.5.4 Artikulation	s. 45
4.5.5 Relation	s. 46
4.6 Fragment 6: <i>Aion</i> och <i>olam</i>	s. 46
4.6.1 Selektion	s. 47
4.6.2 Kombination	s. 48
4.6.3 Prioritering	s. 48
4.6.4 Artikulation	s. 49

4.6.5 Relation	s. 49
4.7 Fragment 7: <i>Hell</i> i ett sammanfattande sammanhang	s. 50
4.7.1 Selektion	s. 50
4.7.2 Kombination	s. 50
4.7.3 Prioritering	s. 51
4.7.4 Artikulation	s. 51
4.7.5 Relation	s. 52
4.8 Fragment 8: Helvetet ur berättande perspektiv	s. 52
4.8.1 Selektion	s. 55
4.8.2 Kombination	s. 55
4.8.3 Prioritering	s. 58
4.8.4 Artikulation	s. 59
4.8.5 Relation	s. 60
5 Resultat	
5.1 Tema: Bells godkännande av ordet <i>hell</i>	s. 62
5.2 Tema: Om helvetets svaga förekomst i Bibeln	s. 63
5.3 Tema: Bell om helvetets egenskaper	s. 63
5.4 Tema: Avståndstagande från idén om helvetet som straff	s. 65
5.5 Tema: Fiktiverande strategier och berättande	s. 66
5.6 Tema: Prioritering	s. 66
5.7 Diskussion: Jämförelse mellan resultat och tidigare forsknings resultat	s. 67
6 Referenser	s. 71

1 Inledning: Rob Bells *Love Wins*, frågeställning och syfte

1.1 Introduktion till Rob Bell och *Love Wins*

Robert Holmes Bell Jr., född 1970, är pastor, författare och grundare av Mars Hill Bible Church i Grand Rapids i Michigan. 2011 fanns han på Times årliga lista över världens 100 mest inflytelserika personer, enligt Times delvis på grund av den storsäljande boken *Love Wins* (Times). Utöver detta verk har han skrivit böckerna *Velvet Elvis: Repainting the Christian Faith* (2005), *Sex God: Exploring the Endless Connections between Sexuality and Spirituality* (2007), *Jesus Wants to Save Christians: A Manifesto for the Church in Exile* (2008), *Drops Like Stars: A Few Thoughts on Creativity and Suffering* (2009) samt gett ut två DVD:er med filmat material från hans teologiska föreläsningsserier.

Denna uppsats analyserar helvetestemat i *Love Wins. A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every person Who Ever Lived*, som den fullständiga originaltiteln lyder. Denna uppbyggelsebok gavs ut 2011, av förlaget Harper One. Dess mest framträdande tema är eskatologi, mer precist frågor om himmel och helvete. En central utgångspunkt i boken är kritik av uppfattningen att människor som inte tror på Jesus under sin livstid kommer att plågas i ett evigt helvete.

I denna uppsats benämns Robert Bell som ”Rob” Bell som standard, eftersom detta är den namnform han själv använder som författare.

1.2 Syfte

Love Wins. A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every person Who Ever Lived är, som den fullständiga titeln anger, en bok som berör kristen eskatologi och bland annat ämnena himmelriket, paradiset, helvetet, straff och evigheten utifrån pastor Rob Bells egen teologi. Boken, som kan kallas en uppbyggelsebok, är skriven i en personlig stil (vilket betyder att författaren närvarar i texten och använder exempel från sitt eget liv) och använder många berättelser, vilket innebär att läsaren måste tolka texten för att få tydliga svar på de teologiska frågor som berörs. Detta eftersträvas möjligen inte av bokens idealläsare (men däremot av religionsvetare). Denna undersökning ämnar emellertid inte undersöka vem den ideala läsaren är; istället utgås från att de mottagare som boken vänder sig mot främst är unga inom en amerikansk kristen och främst evangelikal kultursfär.

Denna undersökning syftar till att analysera och förklara hur Bell konstruerar en innebörd – den innebörd han argumenterar för – i begreppet helvete (eng. *hell*). Detta innefattar en analys av de textstycken i boken som avhandlar vad begreppet helvete innebär och de textstycken som avhandlar egenskaper hos helvetet.

Orsaken till att frågan är intressant är att Bell är en mycket inflytelserik person inom den amerikanska såväl som internationella kristenheten, särskilt den protestantiska och i synnerhet den evangelikala, och därför gör hans eskatologi stort avtryck. Detta märks inte minst i reaktionerna på *Love Wins*, på vilken det i skrivande stund har publicerats sju svarsböcker bara i USA. Den vanligaste tvistefrågan som motiverat svarsböckerna är just Bells syn på helvetet och på frälsning från det.

Att göra föreliggande analys motiveras av att *Love Wins* är något enigmatiskt skriven. Bell lägger stor vikt vid berättelser som en form för teologisk diskussion, och skriver i det första kapitlet "[j]ust read the story, because a good story has a powerful way of rescuing us from theological discussions that can tie us up in knots for years" (Bell s. 12). Det berättande innehållet i boken måste tolkas för att ge teologiska påståenden i handen. Därför är denna bok ett lämpligt föremål för en uttydande analys; antingen en analys med målet att utröna vad det egentliga budskapet är, eller som här: *hur* ett budskap konstrueras, vilket gör att budskapet förstås också utforskas men inte hamnar i fokus. Huvudfrågan för denna uppsats är alltså *hur* Bell framställer helvetet, vilket i analysen mynnar ut i frågan *vilka konstruktiva strategier används?*

1.3 Frågeställning

Hur använder Rob Bell konstruktiva strategier för att i boken *Love Wins. A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every person Who Ever Lived* beskriva den innebörd i helvetet – *hell* – som han förespråkar?

1.4 Kontext: Evangelikalism och New Paradigm Churches

Evangelikalism är en vanligt religionsetikett. År 2008 identifierade sig 51,3% av USA:s befolkning som protestanter, och utav dessa betraktade sig 26,3% som evangelikaler (totalt identifierade sig 78,4% av befolkningen som kristna) (Marie s. 57, Pew Report). Ändå är "evangelikal" ett begrepp som inte är helt okomplicerad att tillämpa.

Erling Jorstad beskriver i *Popular Religion in America: The Evangelical Voice* (1993) evangelikalism som en starkt utbredd kristendom i populärform bestående av protestantism kombinerad med massmedia som kommunikationskanal, och det är den mest karaktäristiska formen av religiöst uttryck i USA (Jorstad s. 5). Ett centralt element är bruket av väckelse, i bemärkelsen att "födas på nytt". Detta innebär att vid en specifik tidpunkt eller tidsperiod byta fokus i livet till Kristus, från något annat. Den evangelikala rörelsen rymmer så pass stor heterogenitet att ett pragmatiskt men effektivt sätt att förklara dess innebörd är genom att peka ut vad den *inte* är: konventionell (*mainline*, Jorstad s. 8), liberal, modernistisk och ekumenisk. (Jorstad s. 8). Bäst kan

evangelikalism förstås inte som en organisation utan som en rörelse; det är mer en horisontell än en vertikal företeelse (Jorstad s. 9). Teologiskt utmärkande är att betrakta Bibeln som den enda referenspunkten vad gäller trosfrågor, att tro på direkt och privat tillträde till Gud, och att uppfatta kristen moral som individuell och personlig. Rörelsen utmärks av spontana, informella sätt att fira gudstjänst (Jorstad s. 8). Evangelikaler blev synliga som en visserligen heterogen men ändå urskiljbar grupp under 1900-talets andra hälft när olika kristna grupper kunde svetsas samman kring den för rörelsen utmärkande predikanten Billy Graham, tidskriften *Christianity Today* och Wheaton College i Illinois (Jorstad s. 9).

I *Reinventing American protestantism: Christianity in the New Millenium* (1997) ger Donald E. Miller en kompletterande bild ur en annan infallsvinkel. Miller beskriver vad han benämner *New Paradigm Churches* (fritt översatt: nyparadigmatiska kyrkor) och deras framväxt.

Nyparadigmatiska kyrkor respektive *evangelikala kyrkor* är inte uteslutande utan tvärtom överlappande begrepp, på så sätt att det mesta som gäller för *New Paradigm Churches* även gäller för den evangelikala rörelsen. Miller menar att en revolution håller på att transformera amerikansk protestantism. Medan många av de etablerade kyrkorna (*mainline churches*, Miller s. 1) förlorar medlemmar minskar inte kyrkibesökandet totalt sett. En ny sorts kyrkor uppstår, en sort som svarar mot grundläggande kulturella förändringar som tog sin början i mitten av 60-talet. (Miller s. 1). Mest utmärkande för dessa nyparadigmatiska kyrkor är att de tar avstånd från mycket av den etablerade religionens uttryck. Istället tar de till sig moderna kulturella uttryck, inte minst vad gäller musik. För dessa kyrkor är självständighet gentemot andra denominationer viktigt (Miller s. 1).

Mer utförligt listar Miller tolv karaktäristika som utmärker nyparadigmatiska kyrkor, *New Paradigm Churches*, varav alla tolv måste uppfyllas i viss mån:

1. de startades efter mitten av 60-talet
2. majoriteten av församlingsmedlemmarna föddes efter 1945
3. formell prästutbildning är inte ett krav för att leda gudstjänst
4. bönen är modern
5. att lekmän tar på sig ledarroller skattas högt
6. kyrkan har omfattande smågruppsverksamhet
7. pastorer och övriga ledare klär sig informellt
8. tolerans för olika personliga stilar förespråkas
9. pastorer brukar "bjuda på sig själva", exempelvis delge personliga anekdoter i predikan
10. standard är att besökare deltar i gudstjänsten inte bara som passiv åhörare utan även med sin kropp – sjunger, ställer sig upp, lyfter händerna i luften, klappar i händerna och dylikt
11. "andens gåvor" bejakas

12. bibelcentrerad predikoläsning dominerar över temastyrd predikan.

Dessa kännetecken uppfylls ofta i en uppsluppen anda som står i stark kontrast mot sträng protestantisk tradition, särskilt puritansk sådan (Miller s. 20).

Den typiska nyparadigmatiska kyrkan är inhyst i en omgjord lagerlokal, en hyrd skolaula eller en hyrd plats i ett köpcenter. De skyltar inte med färgglada kyrkfönster, religiösa symboler eller statyer. Främst i lokalen finns en scen, ofta en mobil sådan, som är enkel. Folk kommer för att fira gudstjänst i enkla kläder. Pastorerna skiljer sig inte från besökarna till klädseln. De flesta besökare är unga; få är över femtio. Pastorerna är oftast män i trettiofem-fyrtiofemårsåldern och är ofta något äldre än den genomsnittlige församlingsmedlemmen (Miller s. 13). Vanligtvis har predikanten gått high school och åtminstone något år i college, är gift, och ganska stor andel av dem har musikaliska talanger. (Miller s. 169). Tillbedjan innebär sång och leds oftast av någon som spelar gitarr och som eventuellt har ett band med sig. När predikanten lyfter fram ett bibelställe är det vanligt att han förklarar vad det har för innebörd för honom och illustrerar med personliga exempel (Miller s.13f).

När *Reinventing American protestantism* gavs ut 1997 var cirka hälften av nyparadigmkyrkornas gudstjänstdeltagare protestanter sedan tidigare, men i övrigt drar dessa kyrkor både personer som har växt upp som katoliker – 13% – och personer som växt upp utan religiös tillhörighet – 12% – (Miller s. 161). Pastorernas religiösa bakgrund liknar den hos gudstjänstbesökarna (Miller s. 169). Nyparadigmatiska kristna värderar evangeliet högt och teologiska traditioner lågt. De identifierar sig med det första århundradets kyrka, som de uppfattar som icke utformat av något professionellt prästerskap som styrde tillgången till det heliga. (Miller s. 145f).

En undersökning som Miller genomförde 1992 ger en fingervisning om församlingsmedlemmars politiska läggning. Utav 3000 respondenter från nyparadigmatiska kyrkor hade endast 8% av dem röstat ”Democratic” i det senaste presidentvalet. I ett frågeformulär hade över hälften klassat sig som antingen ”conservative” eller ”extremely conservative” och bara 2% fyllde i motsvarande åt det liberala hållet (Miller s. 108). Församlingsmedlemmar i New Paradigm Churches förespråkar generellt konservativa värderingar gällande sexualitet, en bokstavlig bibeltolkning samt betraktar personlig syndfullhet som roten till samhällsproblem (Miller s.109).

Megan Marie, författaren till avhandlingen *Commonplaces in religious rhetoric: The Making of Megachurch* definierar evangelikalism helt kortfattat:

Evangelicalism refers to a movement focused on an individual's need for personal salvation and sanctification. Evangelicals believe in the pursuit of spiritual growth, a specific conversion experience, the inerrancy of the Bible, a personal relationship with Jesus Christ, and a commitment to follow out the commandments of the New Testament to "go and make disciples of all of the nations" (Marie s. 57)

Vid en jämförelse av denna och Jorstads definition av evangelikalism med Millers definitioner av New Paradigm Churches sammanfaller oerhört många kriterier, framförallt då Jorstad ser en negativ definition som den mest gångbara. Detta stödjer uppfattningen att New Paradigm Churches och evangelikalism inte är mot varandra uteslutande begrepp utan tvärtom överlappande – den nyparadigmatiska kyrkorörelsen hör samman med den evangelikala.

Utifrån denna genomgång kan Rob Bell inte kallas för evangelikal fullt ut: dels har han en liberal inställning vad gäller exklusivitetsfrågor (frälsning för icke-kristna), dels en läggning åt att upphöja sekulära och kollektiva samhällsfrågor som viktiga, till skillnad från det individuella fokuset i typisk evangelikalism (Catchart s. 96). En något motsägelsefull men ganska passande beskrivning för Bell skulle därmed kunna vara ”evangelikal-liberal”. En sådan benämning är tänkbar främst utifrån Jorstads påpekande av de stora skillnader som ryms inom det evangelikala omfånget. Oavsett om evangelikal-liberal är en rimlig benämning eller ej så rör sig Bell inom en evangelikal miljö.

1.5 Traditionell uppfattning och några evangelikala uppfattningar om helvetet

För att placera in denna uppsats undersökning i sin kontext kan en blick på vad som är en traditionell helvetesuppfattning vara relevant, liksom några korta inblickar i andra evangelikala pastorers åsikter om helvetet.

I *The Oxford Handbook of Eschatology* (red. Jerry L. Walls) ges, i kapitlet *Hell* med nummer 23, skrivet av Jonathan L. Kvanvig, en översikt av kristen teologi gällande helvetet och vad som kan kallas för en traditionell helvetesuppfattning, *the punishment model*:

The traditional characterization of the punishment model involves a commitment to four separable theses:

1. Punishment thesis: the purpose of hell is to punish those whose earthly lives and behavior warrant it
2. no-escape thesis: it is metaphysically impossible to get out of hell once one has been consigned there
3. anti-universalism thesis: some people will be consigned to hell
4. eternal existence thesis: hell is a place of conscious existence

(Kvanvig s. 414)

Denna sammanfattning benämner Kvanvig som ”the primary doctrine of hell found throughout the history of Christianity” (Kvanvig s. 414). I stycket nedan kommer den lite förkortat refereras till som ”Oxford Handbook's definition” eller ”den traditionella helvetesbilden”.

John Piper (född 1946) är en känd pastor och författare inom amerikansk evangelikalism, med en 33-årig bakgrund som predikant vid *Bethlehem Baptist Church* i Minneapolis, Minnesota. Den 26:e

februari 2011 skrev en viss Justin Taylor på sin blogg en recension av *Love Wins*, som hade premiärpublicerats fyra dagar tidigare, och anklagade där Bell för att vara universalist (Hodge s.1). Piper gjorde ett uppmärksammat ställningstagande då han samma dag på sitt twitterkonto skrev tweeten "Farewell, Rob Bell" jämte en länk till Taylors recension (Hodge s.1). Många, däribland *Times* skribent Jon Meacham, uppfattade kommentaren som att Piper markerade att han stötte bort Bell från den evangelikala samhörigheten. Detta var en av många delar i vad Hodge (se 1.7 *Tidigare forskning samt artiklar om Rob Bell*) kallar *the Love Wins controversy* (Hodge s. 3).

John Piper har grundat nätforumet *Desiring God Foundation* (Piper 1). Här författar Piper artiklar som berör olika teologiska frågor, inte minst eskatologi och frågor om himmel och helvete. I en jämförelse med Oxford Handbook's definition av traditionell helvetesteologi sammanfaller Pipers ställning med denna på alla fyra punkter. I sina fyra artiklar *How Willingly Do People Go To Hell; The Echo And Insufficiency of Hell; What Is Gods Relationship To People Who Are In Hell* och *After Death, Is There a Final Chance To Be Saved?* på *Desiring God Foundations* hemsida uttrycker Piper bland annat att helvetet är en evig och medveten tillvaro som inte går att fly från när man väl har hamnat där (Piper 2, Piper 5) och att Gud inte enbart överlämnar utan rentav slänger folk i helvetet (Piper 2) samt att vissa, "the wicked", kommer att hamna där (Piper 3). John Piper tar också explicit avstånd från annihilationism och universalism (Piper 4). Annihilationism är idén att de som inte har blivit frälsta förintas efter döden, universalism att alla människor kan bli frälsta oavsett religionstillhörighet.

Timothy "Tim" Keller (född 1950) är pastor vid *Redeemer Presbyterian Church* i New York City, en kyrka han grundade år 1989 (Catchart s. 100). Kyrkans gudtjänster lockar omkring 5000 besökare varje helg (Catchart s. 101), omkring 25 000 i veckan laddar ned predikan inspelad och *New York Magazine* omnämnde 2006 Tim Keller som "the most successful Christian Evangelist in the city" (Catchart s. 104). Keller är även författare till ett flertal böcker med teologiska teman. I en artikel på *Redeemer Presbyterian Church's* hemsida, med rubrik *The Importance of Hell* och publicerad i augusti 2009, fokuserar han på helvetet. Vid en hastig jämförelse mellan John Piper och Keller tycks Keller förhålla sig till de fyra dogmer som utgör den traditionella helvetesbilden på ett något mindre tydligt sätt. Två citat från *The Importance of Hell* får här representera hur Keller förhåller sig till denna traditionella bild:

The idea of hell is implausible to people because they see it as unfair that infinite punishment would be meted out for comparably minor, finite false steps (like not embracing Christianity.) Also, almost no one knows anyone (including themselves) that seem to be bad enough to merit hell. But the Biblical teaching on hell answers both of these objections. First, it tells us that people only get in the afterlife what they

have most wanted-either to have God as Savior and Master or to be their own Saviors and Masters. Secondly, it tells us that hell is a natural consequence.

(Keller 1)

We run from the presence of God and therefore God actively gives us up to our desire (Romans 1:24, 26.) Hell is therefore a prison in which the doors are first locked from the inside by us and therefore are locked from the outside by God (Luke 16:26.) Every indication is that those doors continue to stay forever barred from the inside. Though every knee and tongue in hell knows that Jesus is Lord (Philippians 2:10-11,) no one can seek or want that Lordship without the Holy Spirit (1 Corinthians 12:3. This is why we can say that no one goes to hell who does not choose both to go and to stay there.

(Keller 1)

Vad gäller punkt ett från Oxford Handbook, ”punishment thesis”, försvarar Keller i det första citatet påståendet ”infinite punishment will be meted out”, fast utan att nödvändigtvis ställa upp på formuleringen ”infinite punishment”. Han argumenterar mot uppfattningen att det vore ”unfair that infinite punishment would be meted out” men gör detta genom att beskriva vad ”infinite punishment” refererar till på ett annat sätt: som att människan flyr från Gud och låser in sig själv i ett fängelse som sedan även Gud låser, och att människan får vad hon mest begär även om det är helvetet. Keller är därmed inte helt tydlig i att bekräfta helvetet som ett straff som de som hamnar där har gjort sig förtjänta av – men han lutar klart åt det hållet, bland annat genom att kalla helvetet för ”a natural consequence”.

Genom det andra citatets beskrivning att Gud låser helvetets dörrar utifrån efter att människorna däri har låst dem inifrån samt att de bekänner Jesus som Herre och väljer att stanna i helvetet, tycks Keller stödja två av de traditionella helvetestesterna; att det inte går att fly ifrån helvetet (”no-escape thesis”) och att människor i helvetet är vid fullt medvetande (”eternal existence thesis”) – det senare eftersom att låsa dörrar, bekänna Jesus och välja att stanna kvar är tre aktiva, medvetna handlingar. Keller verkar inte ha frågan om ”anti-universalism” på en framträdande position i sin teologi. I det femte kapitlet i boken *The Reason for God* (utgiven 2009) skriver Keller att de människor som väljer att centrera livet kring sig själv istället för kring Gud kommer till helvetet (Keller 2), vilket kan antyda att inte alla människor blir frälsta. *Veritas Forum* är en amerikansk serie av frågeforum för kristen tro och till detta relaterade ämnen. I panelintervjuer i ett av dessa forum har Keller uttryckt, som svar på frågan om muslimer, sikher, hinduer och judar är på väg mot helvetet, att vissa kristna är på väg mot ”a Christless eternity”, att alla behöver Jesus och, vilket kan tyckas vara en undfallande formulering, att han inte vet någon annan väg till himlen än genom Kristus (Keller 3). För att dra en slutsats så verkar Keller stödja även anti-universalisttesen, fast med försiktighet.

1.6 Vem är Robert ”Rob” Bell?

Robert Holmes Bell Jr. föddes 1970 i Grand Rapids i Michigan. Uppväxten karaktäriserades av kyrkoaktiviteter i en konservativ kyrka, och den omgivande religiösa kulturen är främst reformert evangelikal, präglad av kalvinism (Wellman s. 13). Han utbildades vid Wheaton College i Illinois. Detta evangelikala college hade bland annat ett förbud för dess anställda att, även i offentlighet utanför arbetstid, dricka alkohol och dansa; ett förbud som hävdades först år 2003. Robert Bell träffade sin nuvarande fru Kristen där. Under tiden på college spelade och sjöng Robert i ett indieband och satsade på en professionell musikerkarriär, fram tills ett plötsligt insjuknande i hjärnhinneinflammation hindrade en inplanerad konsert för bandet. Efter college påbörjade Robert en prästutbildning på Fuller Theological Seminary i Kalifornien, ett lärosäte Wellman beskriver som ”moderate, evangelical, nondenominational” – alltså samfundsfristående och evangelikalt (Wellman s. 33). Detta är en teologiskt mer liberal inriktning än det konservativa Wheaton College. På Fuller Seminary blev Bill Panell, som är en i USA välkänd afroamerikansk predikant, Roberts mentor. Bell har i intervju beskrivit att Panell lärde och inspirerade honom mycket vad gäller den karismatiska formen för predikan. Panell ska ha visat hur det skrivna innehållet i en predikan, texten, kan transformeras och hänföra med hjälp av rätt röst och rätt inlevelse. Under tiden vid Fuller Theological Seminary utvecklade Bell en uppfattning att samfundstillhörighet (*denominations*, Wellman s. 34) är något som i första hand begränsar människors andlighet, och att Jesus frigjorde sina anhängare från sådana uppdelningar. Av denna orsak undviker Bell att benämna sig själv som tillhörande någon namngiven teologisk tradition. 1995 Började Robert och hans fru Kristen studera vid Cavalry Church i Grand Rapids, Michigan, under Ed Dobson. Dobson är bland annat känd för att ha varit pastor vid Thomas Road Baptist Church under tidigt 80-tal, för att senare röra sig politiskt allt längre från den kristna högern. I TV-programmet *Good Morning America* år 2009 berättade han att han hade röstat på Barack Obama i föregående års presidentval eftersom han menade att Obamas politik låg närmre Jesus läror (Wellman s. 34). 1998 bestämde sig Bell för att starta en kyrka, vilket skedde i februari 1999. Kyrkan namngavs Mars Hill Bible Church och inhystes i en skolgymnastiksal. Bell gjorde sig snart känd för spektakulära scenframträdanden, som kunde innehålla att ett band spelade, scenen fylldes med växter, föremål tändes eld på och levande djur var med på scen (Wellman s. 35). Inom ett år blev församlingen för stor för lokalen, varpå verksamheten flyttade till det före detta köpcentret Grand Village Mall i Grandville, Michigan, som köptes för en (!) dollar. Gudstjänster började hållas där i juli 2000, i lokalen för en av det före detta köpcentrets tidigare storbutiker (Wellman s. 37). Under söndagarna i mars 2011, kort efter utgivningen av *Love Wins*, deltog mellan 8000 och 10 000 personer vid varje gudstjänst. I september samma år lämnade Bell ledarskapet för Mars Hill Bible Church för att kunna nå en ännu

större publik i Hollywood, och ersattes av Ed Dobsons son Kent Dobson. Utöver tidigare nämnda böcker har Bell producerat en serie på 24 kortfilmer, vardera 10-12 minuter långa och med andliga teman, som går under namnet *Nooma*, samt en podcast-serie med samma tema. Under Bells aktiva veckor vid Mars Hill laddades hans podcast ned 40 000 till 55 000 gånger per vecka. (Wellman s. 1)

Som synes uppfyller Bell många evangelikala kännetecken liksom många kännetecken för New Paradigm Churches-rörelsen: bland annat har Bell utbildats på Wheaton College, är i skrivande stund 44 år, har musikalisk bakgrund och är gift. Mars Hill Bible Church grundades långt efter 60-talet, är inhyst i ett före detta köpcenter, lokalen är inte starkt utsmyckad med religiösa symboler, församlingen tillämpar modern musik och använder moderna medier såsom podcasts. Bell betraktar teologisk självständighet som överlägset samfundstillhörighet. Som kommer att visas i analysmaterialet använder Bell även personliga exempel för att illustrera teologiska företeelser.

1.7 Tidigare forskning samt artiklar om Rob Bell

En sökning från Göteborgs Universitetsbiblioteks webbplats med *Summon Supersök*, ett sökverktyg som kombinerar hela biblioteks- samt artikelkatalogen med flera databaser, ger en bild av vad som har skrivits om Rob Bell. En sökning endast på artiklar (*Journal-, Magazine-, Newspaper- och Trade Publication Article*) efter ”Rob Bell” ger 489 träffar, efter att kategorin *baseball* har uteslutits och filtrerat bort ett par hundra träffar då även en känd baseballspelare heter Rob Bell.

En snabb översikt ger vid handen att det rör sig om artiklar publicerade i tidningar och tidskrifter som *Washington Post*, *Christianity Today* och *The Christian Century*. Fördelningen över när artiklarna publicerades är 176 före år 2006 och därefter 10 år 2006, 23 år 2007, 28 år 2008, 23 år 2009, 11 år 2010, 100 år 2011, 38 år 2012, 44 år 2013 och 36 år 2014 (25/9 Summon Supersök). Även om ett antal av träffarna är dubletter (samma artikel presenterad två gånger, i olika format eller publicerade i olika tidningar) och vissa berör andra personer vid namn Rob Bell (som varken är pastorn eller baseballspelaren) så antyder de 100 träffarna för år 2011 att mycket skrevs om Bell just kring publiceringen av *Love Wins* – det som kallas *the Love Wins controversy* av bland andra Jonathan K. Hodge (se nedan).

I skrivande stund har endast tre avhandlingar eller motsvarande akademiska verk om Rob Bell publicerats. Inget akademiskt finns publicerat på svenska, så denne pastor och teolog är ett mycket glest forskningsfält.

De tre avhandlingar som finns kommer att presenteras här. *The Love Wins controversy: A case study in religiosity and social identity* av Jonathan K. Hodge vid California State University publicerades 2012. Detta är en kvalitativ innehållsanalys som avhandlar, likt titeln anger, den kontrovers i USA som uppstod kring *Love Wins*. Analysmaterialet är 31 brev som skickades från

olika tidningar och tidskrifter till Bells redaktör i anslutning till bokens utgivande. Huvudämnet för avhandlingen är inte religion utan konflikthantering, *Negotiation, Conflict Resolution and Peacebuilding* (Hodge s. i), och undersökningen är en fallstudie av hur individuella religionsskillnader påverkar konflikter mellan grupper (*intergroup conflicts*) inom doktrinfrågor. Utav de 31 breven stödjer 15 av dem huvudsakligen Bells teologi i *Love Wins* medan 16 av dem är huvudsakligen kritiska (Hodge s. 40), och breven analyseras utifrån socialpsykologiska och religionspsykologiska teorier i syfte att identifiera själva konfliktpunkterna. Viktiga resultat är att konflikten hade vad som inom teorin kallas för realistisk grund, *realistic bases*, påbyggt av vad avhandlingens sociala identitetsteori kallar för hot mot en social gruppens särart. Den 'realistiska grunden' handlar om att Bells utmanande av dogmer innebär dels att, i kritikernas ögon, Kristus görs irrelevant och dels att Bells universalism (som kritikerna identifierade Bells teologiska position som) riskerar locka till sig och därmed dra bort anhängare från andra kyrkor (Hodge s.56). Hotet mot en social gruppens särart handlade om att Bells teologi upplevs hota sammanhållningen i den evangelikala gemenskapen genom att göra gruppens avgränsning otydlig, vilket riskerar leda till utfrysning av vissa gruppmedlemmar som en motreaktion för att återstärka en upplevt hotad gruppidentitet (Hodge s. 58). Just denna avhandling har ett helt annat analysmaterial än föreliggande uppsats, och därför kommer inga jämförelser av resultaten från respektive skrift att göras senare i uppsatsen eftersom det inte vore relevant.

De två andra avhandlingar bär titlarna *Commonplaces in Religious Rhetoric: The Making of Megachurch* av Megan Marie vid University of Illinois at Chicago, Chicago, 2010, och *Preaching and Culture: an In-depth Analysis of the Engagements With Culture in the Sermons of Rob Bell, Timothy Keller, and Michael Pflieger* av Rochelle L. Cathcart vid Trinity Evangelical Divinity School, Deerfield 2011. Dessa avhandlingar tillämpar båda någon form av retorisk analys, och resultaten av dem kommer att jämföras med resultaten av denna uppsats senare (se avsnitt 5.7).

Commonplaces in Religious Rhetoric av Megan Marie är en diskursanalys av böcker, predikningar, podcasts, kortfilmer och turnéer ("speaking tours") av Rob Bell, med syfte att utforska vilka *commonplaces* Bell använder. *Commonplaces* kan bäst översättas som återkommande teman som fungerar som en retorisk plattform för en retoriker. Kenneth Burkes identifikationsteori tillämpas för att beskriva Bells retorikanvändande som ett fall av hur religiösa gemenskaper är uppbyggda i senkapitalismen, men studien är postdisciplinär vilket innebär att många teorier bidrar med olika fragment för att belysa ämnet (Marie s. 6). Några av avhandlingens resultat är att gemenskapen i megakyrkor byggs ofta upp genom bruket av återkommande teman, *commonplaces*, och att Bell använder tre framträdande sådana: *community*, *empire*, och *paradox* (Marie s. 133, 175, 205).

Projektet för Rochelle L. Cathcart i *Preaching and Culture* är att undersöka hur de tre pastorena Bell, Keller (tidigare nämnd, se rubrik 1.5) och Pflieger i predikan balanserar mellan å ena sidan bibeltext och å andra sidan nutida kultur och vardag (Cathcart s. iv). Cathcart har gjort en fältstudie, av typen deltagarobservation, där materialet är åtta predikningar av vardera pastor, och transkriberat dessa. Även hon tillämpar flera olika teorier, men definierar det helt avgörande begreppet kultur (*culture*) utifrån Kathryn Tanners kulturkoncept som teori (Cathcart s. 4). Några av de resultat som gäller Bell är att han använder frågor mycket i sina predikningar (Cathcart s. 120), talar om *story* vilket gör hans stil postmodern (Cathcart s. 139f), samt uttrycker sig med ett informellt språk (Cathcart s. 140f).

2 Metod

2.1 Metod: Hellspongs konstruktivistiska analys

Som nämnt är den metod som tillämpas i denna uppsats konstruktivistisk analys. Denna metod rör sig inom socialkonstruktivism eller ett socialkonstruktivistiskt teorifält, en teori som förklaras i kapitel 3.1. Metoden presenteras före teorin eftersom metoden är mer central för uppsatsen och för läsaren än dess teoretiska bas.

För att introducera metoden konstruktivistisk analys i Lennart Hellspongs tappning behöver först två begrepp introduceras: *textvärld* och *textfråga*. Begreppet textvärld utgår från att en text inte är en bestämd avbild av verkligheten, som avgörs av den som förlaga. Till skillnad från verkligheten existerar en text bara symboliskt, där den finns på ett eget plan. Detta är textvärlden – den värld som texten konstruerar. Mellan texten och verkligheten kan visserligen en koppling finnas, men den sker isåfall inte som en absolut avbild utan som en åsyftning. På det sättet är en text alltid en självständig konstruktion. (Hellspong s. 148)

Inom konstruktivistisk analys betraktas en text som ett svar på en fråga som ligger bakom texten, öppet eller dolt. Detta kallas för textfråga. En öppen och uppenbar sådan fråga kan vara en instruktion med titeln ”hur deklarerar man?”, följt av en beskrivning av hur en deklARATION skall fyllas i. Inom analysmodellen förutsätts alltså texter alltid ha en sådan fråga, som sätter texten i rörelse, även om denna kan vara dold och mycket mer komplex. Exempelvis kan en politisk text om skatter anses utgå från textfrågan ”varför bör skatterna sänkas?” och Dostojevskijs roman *Brott och straff* kan anses svara på frågan ”är det någonsin rätt att mörda?”. Vad för fråga som ligger bakom en text kan skifta beroende på vilken läsare som betraktar den, varför identifierandet av en textfråga alltid är en fråga om tolkning.

Ingen text utgör det enda rätta sättet att behandla en textfråga. En språkvärld som passar en textfråga kan konstrueras på många olika sätt. Dock finns det kulturella konventioner och traditioner som begränsar valet av uttryck och former. Till exempel svarar en roman eller dikt sällan på frågan ”vad har hänt i världsekonomin”, vilket oftare en ekonomiartikel gör. Dessa konventionella begränsningar är inte absoluta men just konventioner för hur en text brukar utformas utifrån sin textfråga. (Hellspong s. 147)

Förutom textfråga kan man tala om *textproblem*. Konstruktivistisk analys utgår från att texter blir till för att lösa någon form av praktiskt eller teoretiskt problem; textproblemet. Att identifiera detta problem för den aktuella texten är därför centralt för en konstruktivistisk analys. Hellspong sammanfattar analysens syfte med att ”[d]en konstruktivistiska analysens syfte är att undersöka hur en text bygger upp en symbolisk värld som ett medel för att lösa ett praktiskt eller teoretiskt problem” (Hellspong s. 148). Vad som är textfråga och textproblem i *Love Wins* presenteras i nästa kapitel (se 2.12 *Vad är Bells textfrågor?*) efter att en djupare inblick i bokens innehåll har getts.

2.2 Vad är konstruktiva strategier?

En konstruktivistisk analys söker efter olika *konstruktiva strategier*. Detta är olika metoder som en text kan använda för att bygga upp sin textvärld och således ge svar på sin textfråga. Konstruktiva strategier berör alla textens plan, från ordformer till de tankar som ingår i texten till dess sociala syfte. Genom att betrakta en text utifrån konstruktiva strategier kan man få grepp om processerna som skapar en textvärld och hur denna är uppbyggd (Hellspong s. 147). Hellspongs analysmetod innehåller fem olika strategityper (som heter selektion, kombination, prioritering, artikulation och relation) som vardera har ett flertal understrategier (sammanlagt 30 stycken) (Hellspong s. 150f). För att undvika begreppsförvirring kallas från och med nu de fem strategityperna just för *strategityper*, medan de underordnade strategierna kallas just för strategi eller konstruktivistisk strategi.

När man tillämpar de konstruktiva strategierna utgår man från att det finns ett textproblem, som texten ämnar lösa genom att använda dessa strategier. I detta ingår att ta ställning även till om det är ett beskrivningsproblem, det vill säga hur något skall beskrivas, eller ett handlingsproblem som rör hur någon bör handla. Vid en analys, som denna, tillämpas varje konstruktiv strategi som en fråga. Nedan följer en genomgång av alla strategier.

2.3 Selektion

Selektion är en konstruktiv strategityp som berör hur texten väljer elementen i sin textvärld. Det finns tre parvisa strategier inom selektion.

Den första av dessa är *utvidgande* och *inskränkande strategier* som ökar respektive begränsar eller smalnar av textens innehåll och omfång. Ett brett ämne räknas som utvidgande, ett smalt dito som inskränkande. Ett rikt innehåll, vilket innebär mycket fakta, synpunkter och handlingsmöjligheter, är också en utvidgande strategi medan ett tunt innehåll (som alltså är det motsatta) är inskränkande.

Nästa strategipar är *homogeniserande* respektive *heterogeniserande* strategier. Homogeniserande är det som gör texten enhetlig, om texten väljer element från samma områden och håller sig till ett strikt givet ämne, heterogeniserande det omvända. Även att fälla generella omdömen om grupper och att använda artnamn som om de vore oproblematiska är homogeniserande medan att undvika eller att bryta upp detta är heterogeniserande.

Slutande respektive *öppnande strategier* avhandlar om texten ritar fasta ramar för textvärlden eller bryter upp inskränkningarna för vad den kan uttala sig om. Detta strategipar tar sig många former, som nu följer. Slutande respektive öppnande är om texten pekar mot samma slutsats i varje led i sina resonemang, respektive öppnar sig för olika poänger. Om texten är styrd av en genre, tanketradition, auktoritet eller motsvarande som bestämmer vilka frågor, begrepp och synpunkter som kan föras in i textvärlden är detta en slutande strategi, och frigör sig texten istället från detta är det öppnande. Slutande är om textvärlden byggs med stark konsekvens, till exempel avvisar idéer som är motsägelsefulla mot textens tidigare påståenden, och öppnande om avvikelser tillåts. Slutande är också att ordna in tankegångar i logiska scheman där slutsatser nödvändigtvis följer ur premisserna, medan att utveckla idéer på ett friare sätt är öppnande. En text som problematiserar sina grundantaganden är öppnande, motsatsen slutande. Att ange att det finns alternativa sätt att angripa textfrågan – alternativa till textens egna angreppssätt – är en öppnande strategi. Att underlåta detta är slutande. Slutligen finns en variant av öppnande strategi som är att vända sig till läsaren i dialog, att explicit tilltala läsaren för att få dennes åsikt, medan den slutande motsvarigheten är frånvaro av detta (Hellspong s. 150).

2.4 Kombination

Kombination avhandlar hur texten kombinerar sina valda textelement. Denna konstruktiva strategityp svarar på om elementen förs samman eller isär, i syfte att lösa textproblemet. Hellspong ger exemplet ”Folkpartiet måste åter bli liberalt”, en mening som använder båda strategierna samtidigt. Detta genom att meningen för samman och för isär samma begrepp, men på olika plan (för isär ”Folkpartiet” och ”liberalt” på det deskriptiva *är*-planet: Folkpartiet är inte längre liberalt; för ihop ”Folkpartiet” och ”liberalt” på det preskriptiva *bör*-planet: Folkpartiet bör vara liberalt). Kombination innehåller de två strategiparen *associativa strategier* – *dissociativa strategier* och

assimilativa strategier – dissimilativa strategier.

De associativa strategierna för samma element genom att konstruera samband mellan dem, medan dissociativa söndrar denna sorts samband och presenterar element som orelaterade till varandra. Hellspong ger exemplen ”Volvo ägs numera av Ford” för det förra och ”arbetslösheten är inte regeringens fel” för det senare. De samband som kan skapas genom association och söndras genom dissociation är bland andra logiska (som slutsatser, motsatser, över- och underordningar), kausala (att något orsakar något annat) eller temporala (att något följer på något annat i tid). Sambandet eller avståndet mellan elementen kan vara mer eller mindre starka, vilket också bör beaktas av den konstruktivistiska analysen.

Medan associativa och dissociativa strategier handlar om att föra ihop eller isär element, handlar *assimilativa* respektive *dissimilativa* strategier om att *identifiera* textelement med varandra eller med strukturer utanför texten respektive att konstruera dem som olika eller oförenliga. Detta kan uppnås genom att beskriva element som samma eller olika i en systematik, exempelvis det assimilerande ”a och o är båda vokaler” kontra det dissimilerande ”f hör inte till vokalerna”. Det kan också få assimilativ eller dissimilativ effekt att beskriva ett elements funktion som lika eller olika; assimilativt är ”en slangbella fungerar precis som en pilbåge” medan dissimilativt är ”en slangbella kan inte skjuta tillnärmelsevis så långt som en pilbåge”. Assimilation kan också ske genom att begrepp utvidgas så att nya begrepp kan inbegripas i dem: ”lönearbete är en form av modernt slaveri” (”lönearbete” assimileras till ”slaveri”). Mot detta står dissimilation genom att inskränka begrepp för att skapa distinktioner mellan sådant som annars betraktas som variater av samma sak: ”nationalism kan egentligen användas som beteckning på alla nationsbejakande ideologier förutom just fascismen”.

För att assimilera eller dissimilera kan en text även uttryckligen ange element som likvärdiga eller olikvärdiga, exempelvis påståendet att dödshjälp är detsamma som mord kontra påståendet att dito inte är detsamma som mord. Assimilation kan också ske genom att element behandlas likvärdigt genom språklig symmetri: ”i sjön finns gädda, öring och ål”, eller dissimileras genom språklig asymmetri: ”i sjön finns gädda och öring, *men även ål*” (Hellspong s. 152).

2.5 Prioritering

Strategitypen *prioritering* svarar på hur texten rangordnar sina element. Vissa element kanske förstärks genom att tilldelas högt värde eller hög vikt, medan andra försvagas genom att värderas eller viktas lågt. Under prioritering finns tre strategipar: *uppvärderande* kontra *nedvärderande* strategier, *betonande* kontra *nedtonande* strategier och *graderande* kontra *nivellerande* strategier.

Det första strategiparet, uppvärderande och nedvärderande strategier, svarar på om element

tilldelas positivt eller negativt värde. Detta kan göras genom värdeord. En annan form av upp- och nedvärderande strategier är överdrifter respektive underdrifter. En underdrift kan dock även fungera uppvärderande istället för nedvärderande om den används ironiskt (vilket förstås gör en analys svårare). Element kan också konstrueras som neutrala.

De *betonande* strategierna framhåller element som viktiga, och de *nedtonande* framhåller element som oviktiga. Nedtoning är i detta fall helt enkelt frånvaro av betoning. Betoning kan göras genom att placera det som omtalas i en framhävd position: i en rubrik eller först eller sist i en sats; eller även genom en särskild grafisk form som understrykning eller spärrad stil. Att ofta upprepa ett element eller att uttryckligen framhålla det som viktigt är också en betonande strategi.

Graderande strategier konstruerar skillnader i värde eller vikt mellan textvärldens element. *Nivellerande* strategier konstruerar skillnader som små eller obefintliga. Som graderande strategi kan uppvärderande ord användas för vissa element men inte för andra. Att istället använda värderande ord genomgående (lika mycket för alla element eller inga alls för alla element) är nivellerande. Graderande kan också vara att ge olika element olika stort utrymme, medan nivellerade är att ge dem lika stort dito. Att göra skillnad mellan över- och underordnade begrepp är en graderande strategi, att underlåta detta är nivellerande (Hellspong s. 153).

2.6 Artikulation

Artikulation handlar om ifall texten är utförlig eller knapp, om den har flera lager av förståelse eller är mer endimensionell. En text med många lager av förståelse, poesi är typexemplet för det, kan kallas för förtätad medan motsatsen kallas förlängd.

Antydande strategier låter information vara utsagd medan *uttydande strategier* sätter ord på det som åsyftas i textvärlden. Ett belysande exempel för antydande strategi är påståendet ”vad detta leder till kan man bara föreställa sig”, jämfört med det uttydande ”detta leder till en sak: kaos”. Antydande strategier är att utgå från outtalade premisser, så kallade presuppositioner, att överlåta åt läsaren att dra slutsatser, även kallat interferenser, och att framställa textelement indirekt. Uttydande strategier är att utgå från uttalade premisser, att uttrycka slutsatser explicit, och att framställa textelement direkt.

Summariska strategier förtätar texten, *perifrastiska strategier* förlänger den. Text som använder korta och koncisa uttryck följer en summarisk strategi, gentemot det perifrastiska att använda mångordiga uttryck för textinnehållet. Således är det summarisk strategi att införa nya ord för att kunna sammanfatta tankeinhåll. Perifrastiskt är text som är repetitiv, som ofta återkommer till samma tanke, och text som använder serier av synonymer för att ringa in sådant som är svårbeskrivet.

Syntetiserande och *analyserande* strategier bidrar också till textens förtätande respektive förlängande. Syntetiserande innebär att låta flera plan i textvärlden komma till uttryck samtidigt. Detta kan göras genom att använda metaforer, symboler, allegorier, synekdoke och även ironi. Det som är gemensamt för alla dessa stilfigurer är som synes att de uttrycker något på minst två olika plan – till exempel ironi har en bokstavlig mening som är motsatt den underförstådda innebörden (exempelvis ”detta var just snyggt”), en symbol är något i sig samtidigt som den har en större innebörd som den anspelar på (exempelvis en vapensköld) och så vidare. Frånvaro av dessa stilfigurer innebär en mer analyserande strategi och därför en mer förlängd text (Hellspong s. 154f).

2.7 Relation

Hur texten relaterar sin textvärld till något utanför denna, till verkligheten, avhandlar strategitypen *relation*. Delfrågan som relation svarar på är om textvärlden är förankrad i en konkret verklighet, eller snarare är förskjuten i riktning mot det överkliga och obestämda. Det finns fem strategier som understrategier till denna.

Först bland dessa strategier är *faktiverande* kontra *fiktiverande* strategier. Faktiverande strategier relaterar textens symbolvärld till en verklig värld exempelvis genom att nämna faktiska platser och tidpunkter. Motparten, de fiktiverande strategierna, relaterar istället textvärlden till något påhittat, såsom sagofigurer.

Deskriptiva strategier är oerhört vanligt, rentav den vanligaste textstrategin, och förhåller textvärlden till något föreliggande, antingen faktiskt eller fiktivt. Det allra enklaste sättet att förklara vad deskriptiva strategier innebär är genom dess motpol *normativa strategier*, som helt enkelt innebär att relatera textvärlden till en föreskriven norm, till hur något bör vara. Deskriptiva och normativa strategier kan även samverka genom idealiseranden eller stipulationer med normativ innebörd, till exempel ”en sann riddare var alltid trogen sin kung”.

Preciserande strategier relaterar textvärlden till något vedertaget entydigt, i regel genom bruk av facktermer och definitioner. Ett avstånd angivet i kilometer är ett exempel på det. *Depreciserande strategier* relaterar istället till något obestämt, till exempel om ett avstånd istället anges som ”långt”. Om vaga eller mångtydiga begrepp används är det depreciserande, medan om de förklaras och reds ut är det en preciserande strategi.

Det sista strategiparet *konkretiserande strategier* – *abstraherande strategier* avhandlar om textvärlden relaterar till något åskådligt uppfattat eller ej. Om detta görs, om målade beskrivningar ges som framkallar en visuell bild, används konkretiserande strategier. Är textens beskrivningar istället tomma eller fattiga på visualiserande information så att de blir allmänna och ospecifika används en abstraherande strategi (Hellspong s. 155f).

2.8 Översikt av konstruktiva strategier

En sammanfattning av de konstruktiva strategier som finns ger följande översikt (ordnade i par):

Selektion: utvidgande strategier – inskränkande strategier, homogeniserande strategier – heterogeniserande strategier, slutande strategier – öppnande strategier.

Kombination: associativa strategier – dissociativa strategier, assimilativa strategier – dissimilativa strategier.

Prioritering: uppvärderande strategier – nedvärderande strategier, betonande strategier – nedtonande strategier, graderande strategier – nivellerande strategier.

Artikulation: antydande strategier – uttydande strategier, summariska strategier – perifrastiska strategier, syntetiserande strategier – analyserande strategier.

2.9 Om tolkning och kontext

För att som konstruktivistisk analytiker bedöma när en text uppfyller en viss konstruktivistisk strategi krävs tolkning och bedömning. För att göra sådana tolkningar krävs kontext. Ett illustrerande exempel från denna uppsats (se 4.4 *Fragment 4: Gehenna samt Sheol*) är när Bell i kapitel 3 går igenom alla verser i Bibeln som nämner helvetet eller synonymer till helvetet, och avslutar uppräknningen med ”And that's it. Anything you have ever heard people say about the actual word 'hell' in the Bible they got from those verses you just read.” Dessa två meningar har här tolkats som att Bell gör en antydning och underförstått menar att 'det här var ju inte så mycket att komma med – det står ju inte alls mycket i Bibeln om helvetet'. Vid en konstruktivistisk analys visar sig detta vara fall av inskränkande strategier och syntetiserande strategier. I detta fall vilar alltså den konstruktivistiska analysens slutsatser till stor del på en tolkning, en idé om hur Bells språkhandlingar skall tolkas, och dessa tolkningar vilar i sin tur på kontext. Kontexten att Bell inte anser att helvetet är en idé som är väl underbyggd i Bibeln spelar därför stor roll. Om Bell istället hade varit en förespråkare för att helvetet är en central del av det kristna budskapet hade hans kommentar ”And that's it. Everything [...]” tolkats annorlunda och gett ett annat resultat i analysen. Av denna orsak är tolkningar, som av läsaren kan finnas rimliga likväl som de eventuellt kan kritiseras, oundvikligt vid denna typ av analys. Av denna orsak är det också värdefullt att presentera vilken kontext de olika fragment som analyseras är tagna ur. Därför föregås analysdelen av ett referat av boken, med särskilt fokus på förordet som ger mycket värdefull information om vad *Love Wins* är för typ av bok.

Analysdelen innehåller vidare presentationer av de analyserade fragmentens kontext.

2.10 Kontext: om innehållet i boken *Love Wins*

I förordet till *Love Wins*, ett förord som egentligen är en början på själva boken, anger Rob Bell motivet till sitt verk. Berättelsen om Jesus, hävdar han, handlar i första hand om Guds kärlek till ”every single one of us” (Bell s. vii) och fortsätter:

There are a growing number of us who have become acutely aware that Jesus's story has been hijacked by a number of other stories [...]. The plot has been lost, and it's time to reclaim it.

I've written this book for all those, everywhere, who have heard some version of the Jesus story that caused their pulse rate to rise, their stomach to churn, and their heart to utter those resolute words, ”I would never be a part of that”.

You are not alone.

There are millions of us.

This love compels us to question some of the dominant stories that are being told as the Jesus story. A staggering number of people have been taught that a select few Christians will spend forever in a peaceful, joyous place called heaven, while the rest of humanity spends forever in torment and punishment in hell with no chance for anything better. It's been clearly communicated to many that this belief is a central truth of the Christian faith and to reject it is, in essence, to reject Jesus. This is misguided and toxic and ultimately subverts the contagious spread of Jesus's message of love, peace, forgiveness, and joy that our world desperately needs to hear.

And so this book.

(Bell s. vii – viii)

Temat av problematisering av, enligt författaren, felaktiga idéer om helvetet följer sedan genom hela *Love Wins*, vilket gör helvetet till bokens mest framträdande tema. Samtidigt som Bell antyder att personer som inte är kristna inte för den sakens skull kommer att plågas i ett evigt helvete är ett annat centralt påstående att det finns ett helvete, men att det är jordiskt i sin essens och beror på människors egen förmåga att skapa ondska åt sig själva eller varandra. Likt inledningen antyder med ”the Jesus story” är den presentationsform som sedan används ofta berättande.

2.11 Diskussion av metodval

Den valda metoden i denna uppsats är lämplig eftersom den undersöker hur en framställningsprocess går till, hur helvetet beskrivs där *hur* inte syftar på själva bilden av helvetet utan på *med vilka medel*. Eftersom Bell skriver enigmatiskt och i stort undviker teologiska termer eller etiketter för att förklara sin position (termer som annihilationism, relativism, exklusivism och så vidare) hade en frågeställning endast med innehållet ”vad anser Bell om helvetet” inte varit särskilt framgångsrik – det krävs en analys lik denna för att komma fram till ett mer konkret svar än ”Bell är inte helt tydlig, men det verkar som...”. Eftersom den konstruktivistiska analysen frågar

efter *hur*, alltså *med vilka medel*, ett textproblem löses riktas uppsatsens fokus åt just *hur* Bell beskriver och argumenterar kring helvetet, med frågan *vad* Bell anser om helvetet mer som en bifråga. Detta är inte ett problem, då den senare frågan också blir besvarad samtidigt som den textuella formen för budskapet lyfts fram i fokus.

Ett närliggande projekt, som man kan jämföra med, hade varit att göra något slags retorisk analys. En sådan kan undersöka vilka retoriska figurer som används eller värdera hur pass stark förmåga att övertyga texten har. En retoriskt värderande analys överlappar inte den analys som görs i denna uppsats, men en retorisk analys som identifierar olika stilfigurer hade gjort det. Konstruktivistiska strategier sammanfaller i viss mån med retoriska figurer; man kan beskriva det som att strategierna och figurerna befinner sig på samma nivå och kategoriserar textelement efter något olika mallar (där en retorisk analys ofta är mindre detaljmässigt utförlig än en konstruktivistisk dito). En retorisk mall utgår oftast från att en text har ett övertyga som syfte. Om en konstruktivistisk analys hade angett en texts textfråga som ”hur gör texten för att övertyga?” hade utgångspunkten blivit gemensam och analyserna i praktiken ytterst lika varandra. Hur pass rimliga Bells resonemang är behandlar inte denna analys, den prövar inte hållbarhet eller kraft (vikt) i argumentationen. Inte heller bedömer den hur Bell förhåller sig till en teologisk tradition, vilket eventuellt kan förväntas vid en studie som berör en pastors helvetesbild. Detta ligger utanför uppsatsens syfte.

2.12 Vad är Bells textfrågor?

Textfrågor som är bärande i *Love Wins* vad gäller helvetet, som är bokens huvudtema, kan formuleras som *vad för plats har helvetet i den kristna berättelsen?*, *vad sade Jesus om helvetet?*, *finns ett helvete och vad är i så fall helvetet?*, *är helvetet evigt?*. Dessa frågor sitter alla samman eftersom de anspelar på varandra; vad helvetet är svarar på vad helvetet har för plats i den kristna berättelsen samt på att det finns, vad Jesus sade om helvetet svarar på om det finns och vad det är, huruvida helvetet finns svarar på att det har en plats i den kristna berättelsen och så vidare.

Man kan se två sidor av dessa frågor. Dels finns den språkliga diskussionen om olika bibelords språkliga betydelser och anspelningar, som på fackspråk heter denotationer och konnotationer, och dels finns den religionsfilosofiska diskussionen som handlar om vad detta har för innebörd för kristendom och kristna.

2.13 Hur den konstruktivistiska analysen av *Love Wins* går till

Genom bokens kapitel återkommer temat helvetet på olika sätt. Vissa stycken i vissa kapitel avhandlar helvetets innebörd på ett direkt sätt, medan andra avhandlar begrepp och idéer som senare används för att beskriva eller förklara helvetet. I analysen finns åtta stycken, åtta *fragment*

som de kallas här för att tydligare visa vad som avses, som säger något viktigt om Bells budskap. Dessa åtta fragment är de stycken i Love Wins där antingen begreppet helvete (*hell*) förekommer och diskuteras, synonymer till helvete förekommer och diskuteras eller när egenskaper hos helvetet diskuteras. Efter varje fragment följer en konstruktivistisk analys utifrån de fem strategityperna selektion, kombination, prioritering, artikulation och relation. Därefter sammanfattas de slutsatser som kan dras av analysen i en resultatdel.

2.14 Om metoden och användandet av termer

I denna uppsats används, som nämnt, *Hellspongs konstruktivistiska analys*. När ”konstruktivistisk analys” nämns så avses just denna, så vidare inte annat anges.

Konstruktivistisk analys kan ibland innebära att påpeka det självklara, men vinsten med analysen är att den ofta fördjupar förståelsen för hur en text är uppbyggd. I vissa fall kan konstruktivistisk analys uppmärksamma en texts innehåll på så sätt att det fungerar som ett avslöjande (av vad författaren gör – vilka strategier som används). I denna uppsats är syftet främst att ringa in och lyfta fram vad Bell egentligen påstår angående helvetet, och detta har ett värde eftersom budskapet i Love Wins inte är helt lättolkat vid en första genomläsning.

Som nämnt tillämpar denna analys totalt trettio konstruktivistiska strategier fördelade på fem strategityper. Varje textfragment som analyseras gör det under dessa fem rubriker, i denna ordning. När analysen går ner på detaljnivå och diskuterar olika konstruktiva strategier finns en viss risk för begreppsförvirring. Låt oss ta som exempel strategitypen kombination, som innehåller de fyra konstruktiva strategierna associativa strategier, dissociativa strategier, assimilativa strategier och dissimilativa strategier. Alla dessa fyra strategier har som synes en specialbetydelse i just denna uppsats. Samtidigt har dessa fyra begrepp ett prefix-ord, ordet före *strategier*, som har en möjligen aningen annorlunda betydelse i det vardagliga språket. I analysen kan det till exempel stå att ”Bell använder här en associativ strategi, då han associerar begreppet *olam* med...”. I en sådan mening måste läsaren utgå från att *associerar* alltså inte syftar på den vardagliga betydelsen av associera (som ”den här boken associerar jag med Sagan om Ringen, för det är samma sagomiljö”), utan på just *användandet av associativ strategi enligt Hellspongs konstruktivistiska analys*. Att formulera detta som ”Bell *associerar* begreppet *olam* med...” är en förenkling, som används för att göra uppsatsen mer lättläst – annars hade texten blivit synnerligen upprepande och tung.

I metodbeskrivningen, liksom i *Metoder för brukstextanalys*, presenteras *strategier* ständigt i plural. I analysen kan numerus växla, ”uttydande strategier förekommer genom att...” kan lika gärna skrivas ”detta är en uttydande strategi, eftersom...” – alltså används *strategier* i plural likadant som *strategi* i singular. Att tempus växlar på detta sätt har även det med lättlästheten att göra. Det faller

sig ofta mer naturligt att skriva ”en uttydande strategi” när det rör sig om till exempel ett enda ord eller en rad, samtidigt som det faller sig mer naturligt att skriva ”uttydande strategier” i plural om samma fall av uttydande strategi till exempel återkommer i textstycket. Läsaren behöver inte vara uppmärksam på vilket tempus, plural eller singular, som används eftersom det är något godtyckligt och därmed inte används för att uttrycka att en viss strategi är mer eller mindre framträdande i ett textstycke. Detta uttrycks istället explicit i varje analysdel i bedömande formuleringar som ”assimilativa strategier/assimilativ strategi används i detta stycke svagt/relativt svagt/relativt starkt/starkt”.

3 Teori

3.1 Teoretisk bakgrund: Socialkonstruktivism

Som nämnt rör sig denna uppsats inom ett socialkonstruktivistiskt teorifält. Inom det socialkonstruktivistiska paradigmet ryms en mängd teorier och angreppssätt. En god översikt ger Sörens Barlebo Wennerbergs bok *Socialkonstruktivism* (2000). Wennerbergs startpunkt är att socialkonstruktivism är en term med flera innebörder, vilket har orsakat stor begreppsförvirring kring vad det rör sig om, och kartlägger de olika innebörder som begreppet socialkonstruktivism kan ha (Wennerberg s. 7). Det finns några definitionspunkter som olika socialkonstruktivistiska perspektiv har gemensamt. Socialkonstruktivism utgör en antites mot uppfattningen att olika sociala handlingar skulle vara naturbestämda, det vill säga vara ”naturliga” i bemärkelsen att handlingarna på grund av någon förutbestämd, determinerande faktor inte kan se annorlunda ut. Wennerberg exemplifierar med att gråt kan ses som ett naturbestämt uttryck vid sorg, men att en socialkonstruktivist skulle mena att gråt snarare är en konstruerad social handling eftersom man i vissa kulturer istället uttrycker sorg genom att skrika och kasta med kroppen men utan tårar (Wennerberg s.11). Socialkonstruktivism utgår från och blottlägger att handlingar och företeelser är konstruerade, och därmed skulle kunna se annorlunda ut. Företeelser som på så sätt kan kritiseras eller diskuteras ur socialkonstruktivistiskt perspektiv är föreställningar om ras och kön (genus), för att ge två populära exempel.

Vidare lyfter socialkonstruktivistiska teorier fram att kunskap är socialt konstruerad – helt eller delvis, beroende på vilken teori man frågar. Klassisk empirism, som är antites till socialkonstruktivism, menar att man kan nå objektiv kunskap genom att betrakta verkligheten. Eventuella problem (att det mänskliga ögat har en blind fläck, är ett simpelt exempel) förklaras som brister i sinnesapparaten: om bara våra sinnen eller vår tekniska mätutrustning blir tillräckligt

förfinad skulle objektiv kunskap nås (Wennerberg s. 20). Socialkonstruktivism menar tvärtom att dessa ”brister” är normalfallet: kunskap är färgad av människans förmåga att uppfatta omvärlden, varför kunskap sällan eller aldrig – beroende på radikalitetsgrad hos den specifika socialkonstruktivistiska teorin – kan bli objektiv. Utöver de fysiska sinnenas möjligheter och omöjligheter präglas tänkandet av sociala faktorer, inte minst av språket som är socialt eller kollektivt konstruerat och utgör förutsättningar för vilken kunskap som kan uttryckas. Socialkonstruktivism ser inte social och kulturell påverkan på kunskap som undantag utan som normalfall, och frågar efter hur kunskap har tillkommit (Wennerberg s. 30).

En socialkonstruktivistisk infallsvinkel på språket självt lyfter fram att det inte finns något naturligt samband mellan ord och de företeelser som orden symboliserar, vilket innebär att språk är föränderliga och i viss mån godtyckliga samt att ett språkligt uttryck – hur någonting är formulerat – därför alltid är ett val. För att återkoppla till den konstruktivistiska analysmetoden bör nämnas att tanken om olika konstruktiva strategier utgår från detta: eftersom ingen formulering är 'att bara skriva som det är' utan en valmöjlighet bland flera kan varje formulering betraktas som en strategi. I stycke 2.14 ges mer utvecklade exempel på språkfilosofi som ryms inom socialkonstruktivism.

Den första form av socialkonstruktivism som Wennerberg beskriver kallar han, enkelt, för *Socialkonstruktivism I*. Detta är socialkonstruktivism som ett kritiskt perspektiv, på en generell nivå. Socialkonstruktivism I omfattar kritiska teorier som dekonstruerar eller avslöjar sociala fakta som finns dolda under en förment ”naturlig” yta, exempelvis studier som kritiserar genus eller ras som socialt konstruerade (Wennerberg s. 58).

Den form av socialkonstruktivism som Hellsongs konstruktivistiska analys och därmed denna uppsats tillhör är den som Wennerberg namnger *socialkonstruktivism II*, även kallad *socialkonstruktivism som social teori*. Wennerbergs definition är att socialkonstruktivism II samlar ”olika teoretiska förklaringar av hur den sociala verkligheten och konkreta sociala företeelser är strukturerade och fungerar” (Wennerberg s. 69). Detta kan även förklaras som att medan socialkonstruktivism I är ett brett perspektiv som kritiserar förment objektiva sanningar eller förment ”naturgivna” sociala företeelser, ägnar teorier inom socialkonstruktivism II sig åt att förklara *hur* dessa sociala sanningar och företeelser är strukturerade och fungerar.

För att återkoppla till metoden så är detta just vad den konstruktivistiska analysen gör när den analyserar hur en text skapar sin symbolvärld – den frågar hur en text konstruerar den kunskap som svarar på en textfråga. När metoden i detta fall analyserar hur Bell konstruerar kunskap rör det sig förvisso inte om kunskap i vetenskaplig bemärkelse (vilket hade kunnat vara aktuellt om Bell gjorde anspråk på att vara vetenskapsman), men i högsta grad om något slags kunskap emedan Bell uttalar sig om hur verkligheten (verkligheten enligt hans uppfattning) ser ut. Hellsongs

konstruktivistiska analys och därmed denna uppsats är alltså ett fall av socialkonstruktivism II.

3.2 Avsmalning: Socialkonstruktivism plus ontologisk realism

I sin vidare kartläggning av olika sorters socialkonstruktivism går Wennerberg igenom något han benämner *ontologisk realism*. Ontologi benämner ”läran om det som finns” och ontologisk realism benämner uppfattningen att det finns en verklighet som består av någon form av fysisk substans och som existerar oberoende av individers kunskap om den (Wennerberg s. 91). Detta är den allmänt mest utbredda ontologiska uppfattningen idag. En motsatt idé är *ontologisk idealism*, som menar att verkligheten får sin existens först genom människors kunskap om den (Wennerberg s. 91). Som senare kommer att beskrivas är ontologisk realism grundläggande för Hellspongs metod. Den är även grundläggande för två semantiker (Hayakawa och Searle) som Hellspong grundar sin analys på, vilka kommer att presenteras i följande stycken. Hittills kan konstateras att denna uppsats använder en metod som rör sig inom socialkonstruktivism II, även kallat socialkonstruktivism som social teori, och grundar sig på det teoretiska ställningstagandet ontologisk realism.

3.3 Tidigare forskning och teori: Hayakawa, Searle och semantiska principer

I kapitlet om konstruktivistisk analys (kapitel 18) i *Metoder för brukstextanalys* refererar Hellspong till ett antal tidigare verk som berör semantik. De mest grundläggande av dessa för Hellspongs analysmetod är *Vårt språk och vår värld* (1962. Originaltitel *Language in Action*, 1941) av S.I. Hayakawa och *Konstruktionen av den sociala verkligheten* (1997. Originaltitel *The Construction of Social Reality*, 1995) av John R. Searle. För att förklara den breda forskningsbakgrunden till det socialkonstruktivistiska perspektiv som denna uppsats intar är en kort genomgång av, och jämförande med, de bärande idéerna i dessa två verk lämpligt.

S. I. Hayakawa (född 1906, död 1992) var japansk-amerikansk semantiker, som alltså specialiserade sig på språk betraktat som läran om tecken och symboler och deras betydelse. Med utgivandet av *Konstruktionen av den sociala verkligheten* 1941 väckte han stor uppmärksamhet och boken har blivit en klassiker inom semantik.

I boken går Hayakawa igenom semantikens filosofiska grundprinciper. Han lyfter fram att mänskligt språk, till skillnad från djurens språk, är symboliskt. Djur som ger ifrån sig läten eller andra signaler för att uttrycka exempelvis skräck, glädje eller aggressivitet skiljer inte mellan dessa läten och vad lätena representerar. En apa kan lära sig att stanna för en röd lampa, resonerar Hayakawa, men förstår inte att en röd lampa inte *är* stopp utan bara *står för* stopp. Människans förmåga att förstå denna skillnad gör att vi kan tala *om* språk; till skillnad från de djur som kan signalera ”rädd” kan människor göra utsagor som ”han säger att han var rädd då”. Detta är ett

exempel på hur mänskligt språk fungerar som ett symbolsystem. Ett djur eller en människa som plötsligt skriker till av rädsla använder icke-symboliska signaler, som en direkt respons på något yttre stimuli (i detta fall ett hot), medan en människa som säger ”han var rädd” använder symboliskt språk eftersom det språkliga uttrycket syftar på något som inte måste finnas närvarande i stunden. De mänskliga språken gör skillnad på de saker som representeras – grottor, floder, mat, jetplan – och orden som representerar dem, och detta är språkets symboliska funktion: ordet ”ko” är inte själva djuret utan en godtycklig symbol som syftar på någon ko, på samma sätt som olika färgfält på en karta kan syfta på olika sorters mark i terrängen.

Hayakawa lyfter fram språkets godtyckliga förhållande till vad det syftar på genom en fiktiv historia om arbetslösa i två städer. I den ena staden kunde arbetslösa ta emot en månatlig summa pengar som kallades ”understöd” och betraktades som något negativt, medan samma system i den andra staden kallades ”socialförsäkring” och betraktades som något positivt. En diskussion om vad namnet på denna pengasumma ”*egentligen är*” slår helt fel, menar Hayakawa, eftersom varken ”understöd” eller ”socialförsäkring” *är* själva de pengar som utbetalas; dessa ord är två godtyckliga symboliska uttryck för något som existerar i verkligheten oavsett benämning. Språket är en väv av symboler, och denna symbolnivå eller symbolväv kallar Hayakawa för *intensionell värld*. Den faktiska världen, den värld som vårt språk syftar på men som existerar oavsett språket, kallas *extensionell värld*.

John Searle utvecklar liknande tankar i *Konstruktionen av den sociala verkligheten* (1997). Medan Hayakawa gör en uppdelning mellan verklig fakta i den extensionella världen och det symboliska språket som tillhör den intensionell världen beskriver Searle en liknande uppdelning mellan *råa fakta* och *institutionella fakta*. Råa fakta är just fysiska förhållanden som existerar oberoende av hur de benämns, eller av om de ens har en benämning. Att det ligger snö på toppen av ett berg är ett sådant rått faktum, menar Searle, eftersom detta är sant oavsett hur eller om någon människa förhåller sig till det. Institutionella fakta är förhållanden som finns på grund av mänskliga överenskommelser. Exempel på detta är pengar, medborgarskap, lagar och nationer. Dessa fyra finns visserligen representerade som råa fakta, i fysisk form, men de har sin *status* som just pengar, medborgarskap, lagar och nationer genom att människor är överens om dessa statusar. Något som ytterligare knyter samman Searles filosofi med Hayakawa är att Searle betonar att språket är ett institutionellt faktum. Hur något benämns är, likt andra institutionella fakta, en fråga om mänskliga överenskommelser. Searle beskriver och diskuterar även hur språket är oundgängligt för att skapa institutionella fakta – resonemang som samstämmer med Hayakawas och Hellspongs uppfattningar om att språkliga uttryck formar vår verklighetsbild. Searle står därmed på en princip som sammanfaller med Hayakawas och även med Hellspongs: det finns en verklig värld, symboliskt

oberoende, medan språket är en symbolisk värld.

3.4 Hur Hellspong förhåller sig till Hayakawa och Searle

Searles namn för den symboliska språkvärlden är som nämnt *institutionella fakta*. Eftersom språket räknas in i detta sammanfaller institutionella fakta med Hayakawas *intensionella värld*. När Hellspong i sin presentation av konstruktivistisk analys skriver att en text existerar på ett symboliskt plan och alltid är en självständig konstruktion faller detta inom samma filosofi: Hayakawas *intensionella värld* är detsamma som Searles *institutionella fakta* som är detsamma som Hellspongs *textvärld* (med den enda reservationen att Hellspongs term är smalare eftersom den syftar på enbart skriven text medan Hayakawas och Searles term syftar även på talat språk).

Hayakawa kan betraktas som en bred, språkfilosofisk bas som Searle vidareutvecklar eller förfinar, och Hellspong står på Hayakawas och Searles grundprinciper. Vad Hayakawa främst gör i *Vårt språk och vår värld* är att etablera uppdelningen mellan den 'onåbara' extensionella nivån (objektivt verkliga ting) och den 'nåbara' intensionella nivån (språket, som syftar på tingen). Searle utforskar i sitt verk främst hur fakta skapas på den intensionella eller institutionella (Hayakawas respektive Searles term för samma sak) nivån. Vad Hellspong gör med sin konstruktivistiska analys är att utgå från den grundläggande uppdelningen mellan extensionell verklighet (objektiva ting) och intensionell verklighet (språket), och sedan utforska eller 'rita kartor över' den intensionella verkligheten inom skrivet språk.

3.5 En stipulering: vad Hellspong menar med ”verklig värld” och hur det tillämpas i analysen

I genomgången av analysmetoden nämns, inom strategitypen relation och strategiparet faktiverande-fiktiverande strategier, att texten kan relatera till en ”verklig värld” (se 2.7 *Relation*). Detta är förstås ett problematiskt begrepp – vad menas med ”verklig värld”? Hellspongs avser här *inte* det som är verkligt eller symboliskt i Hayakawas eller Searles bemärkelse, alltså att det finns verkliga, ”råa” fakta kontra institutionella eller intensionella fakta. Denna uppdelning medger Hellspong när han skriver att texten är en verklighet på (endast) ett symboliskt plan. Hellspongs konstruktivistiska analys rör sig inom detta plan – textplanet eller textvärlden. När Hellspong skriver att fiktiverande strategier relaterar till saker som ”inte är verkliga” syftar detta på något som inte är verkligt ens *inom* textens symboliska nivå, nämligen sagor. En saga är, språkfilosofiskt beskrivet, en påhittad historia vars innehåll inte anses finnas ens som institutionella fakta. Att pengar i form av papperslappar har ett visst värde beror på att det är socialt accepterat; att drakar är sagoväsen beror på att de är socialt accepterade som sagoväsen men inte som faktiska väsen. Ett annat sätt att beskriva detta är att sagor inte hanteras som om de vore råa fakta, medan

institutionella fakta (exempelvis att pengar har ett visst värde) hanteras som om de vore det. Alltså är socialt accepterade fakta faktiverande strategier, medan sagor är fiktiverande strategier.

Detta skapar dock ett nytt problem: när religion diskuteras, hur kan man avgöra om en författare tillämpar faktiverande eller fiktiverande strategier när han diskuterar Gud, himmel och helvete? Är Gud socialt accepterad som verklig, eller endast som en mytisk figur? Mest rimligt är att låta faktiverande strategier, och därmed ”verklighet”, beteckna det som *den tilltänkta läsaren* uppfattar som socialt accepterade fakta, som verkligt (fortfarande enligt Hellspongs uppdelning: verklighet kontra sagor). Eftersom denna konstruktivistiska analys tar hänsyn till de konventioner som en text tillkommer inom får även dessa konventioner styra vad ”verklighet” innebär i analysen. Detta är att bedöma texten på textens villkor. Således: när Bell presenterar ett påstående som fakta bedömer analysen detta som en faktiverande strategi, och när något presenteras som en saga, myt eller uppdiktad berättelse bedöms det som fiktiverande strategi. Att lägga in andra bedömningar, utifrån bedömningar, exempelvis ”varje gång Gud påtalas är det en fiktiverande strategi, eftersom Gud är ett sagoväsen. Bell tror annorlunda, men det är fel” vore att feltolka analysen – analysen skall utgå från den tilltänkte läsaren och den aktuella analys texten.

4 Analys

4.1 Fragment 1: två tidsperioder och *olam habah*

I bokens andra kapitel, *Here Is the New There*, återberättar Bell passagen från Matteusevangeliet 19 där den rike mannen frågar Jesus vad han skall göra för att få evigt liv. Bell understryker att när Jesus svarar så omformulerar han mannens avsikt till att vilja ”enter life” (Bell s. 27). Detta brygger Bell till att Jesus uppfattning om himlen var djupt förbundet med en uppfattning om en nuvarande tidsålder och en kommande, och fortsätter sedan med att återge ett exempel på detta från Matteusevangeliet 24. Här introduceras även begreppet *olam habah*, som är intressant att analysera eftersom det används för att beskriva en egenskap hos helvetet.

Jesu's disciples ask him in Matthew 24, "What will be the sign of your coming and of the end of the age?" because this is how they had been taught to think about things – this age and then the age to come.

We might call them "eras" or "periods of time": this age—the one we're living in—and the age to come.

Another way of saying "life in the age to come" in Jesu's day was to say "eternal life". In Hebrew the phrase is *olam habah*.

What must I do to inherit *olam habah*?

This age,
and the one to come,
the one *after* this one.

(Bell s. 30)

4.1.1 *Selektion*

Detta stycke är kort och blir därmed i sig smalt till omfång. När de konstruktiva strategierna i allmänhet och de konstruktiva strategierna inom strategitypen selektion i synnerhet bedöms är detta en utgångspunkt: de bedöms i relation till styckets längd.

Bell inleder här med ett citat från Matteus 24 och nämner sedan konceptet med olika tidsåldrar och begreppet *olam habah*. På bara några rader har därmed flera ämnen eller aspekter av ett ämne introducerats. Detta tangerar flera strategier inom selektion samtidigt. Ämnet är brett eller mångfacetterat, vilket är både utvidgande strategier och öppnande strategier.

Värt att notera är att författaren med ett tankestreck gör ett hopp från ett ämne till ett annat, snarlikt: ”[...] your coming and of the end of the age?” because this is how they had been taught to think about things – this age and then the age to come.” *Your coming and the end of the age* likställs alltså med *this age and then the age to come*. För en kritisk läsaren är detta inte nödvändigtvis samma sak, att tiden har ett slut, tidens ände, respektive att olika tidsåldrar avlöser varandra. Synsätten är förenliga men det tidigare behöver inte innebära det senare – att tiden tar slut behöver inte innebära att en ny tidsålder avlöser en gammal. Även detta grepp tangerar flera konstruktiva strategier, vilket kommer att visas. Att likställa två olika element på detta sätt, utan att notera att det finns en skillnad, är en homogeniserande strategi då det är att generalisera över begreppens betydelse. En heterogeniserande strategi, däremot, är att begreppet *olam habah* dras in i diskussionen trots att det inte förekommer i det aktuella bibelstället.

4.1.2 *Kombination*

I detta stycke förekommer associativa samt både assimilativa och dissimilativa strategier.

Associativ strategi används när författaren hävdar att ”this is how they had been taught to think about things”, följt av ett tankstreck till ”this age and then the age to come”. Här presenterar Bell den sistnämnda idén som att den är ett tankesätt som lärjungarna har lärt sig, och knyter eller associerar denna idé om ”this age and then the age to come” till en lära (implicit en av Jesus lärar, eftersom det rör sig om Jesus lärjungar). I samma fras förekommer även dissimilativ strategi genom att en uppdelning konstruerar en skillnad mellan å ena sidan ”this age” och å andra sidan ”the one to come”.

Frasen ”[w]e might call them 'eras' or 'periods of time’”, som sedan följs av ”[a]nother way of

saying [...] in Jesu's day was" antyder att språket eller språkbruket för textens "vi" är annorlunda än i den kultur Jesus levde. Frasen anger också att "eras" eller "periods of time" är nutida språkliga uttryck som passar "this age and then the age to come". Detta sistnämnda uttryck anges i sin tur ha samma innebörd eller åsyftning som "your coming and [...] the end of the age". Här definieras ett begrepp i termer av ett annat begrepp, vilket är assimilativ strategi. Att Bell jämför begreppet "eternal life" med "life in the age to come" och detta i sin tur med olam habah är även det assimilativ strategi. Dessa tre begrepp förs samman genom att sägas betyda samma sak; de ingår här i varandras definitioner.

4.1.3 Prioritering

Författaren betonar starkt uppdelningen mellan en nuvarande och en kommande tidsålder. Detta är en betonande strategi som skapas inte minst genom upprepning. Temat "this age" och "the age to come" upprepas tre gånger. Betonande strategier används också i och med radbrytningen mellan "[t]his age" och "and the one to come", en radbrytning som betonar att två element är olika. På frågan hur skillnaden mellan dessa element uttrycks (genom visuell form) blir svaret att själva det grafiska utrymmet mellan elementen, utan att vara mer dramatiskt än en radbrytning, bryter mot skrivnormen och därmed markerar en skillnad mellan dem. Den betonande strategin betonar alltså själva mellanrummet, som på sätt och vis också är ett textelement. Samtidigt som olikhet framhävs används ingen direkt graderande strategi, eftersom inget av textelementen tilldelas högre värde eller vikt än det andra.

Svagt uppvärderande strategier används för allt som "this is how they had been taught to think about things" åsyftar. Detta eftersom det i sammanhanget framgår att det rör sig om hur Jesus lärjungar har lärt sig att tänka om saker, vilket antyder att de har lärt sig detta av Jesus. I bokens kontext har Jesus hög status och högt värde, varför det som han sägs ha lärt ut i testamenten också har det. De textelement som "this is how they had been taught to think about things" åsyftar och uppvärderar är både "the end of the age", "this age and then the age to come" och "olam habah".

Likställandet av "your coming and of the end of the age" med "this age and then the age to come" är en nivellerande strategi, då det konstruerar skillnaderna mellan de två elementen som obefintliga.

4.1.4 Artikulation

På grund av att detta fragment definierar begrepp används uttydande strategier. Detta är när "eras", "eternal life" och "olam habah" definieras på ett explicit sätt. Både summarisk och perifrastisk strategi förekommer svagt. Summariskt är att begreppet olam habah införs som ett koncist uttryck för både "eternal life" och – vilket enligt Bell alltså är en korrekt synonym till "eternal life" – "life

in the age to come”. Perifrastisk strategi är att många ord används för att ringa in en betydelse, det vill säga uppreandet av ”eras”, ”periods of time”, ”age”, ”this age and then the age to come”.

I stycket tillämpas en presupposition, en icke uttalad premis. Denna premis är att ”the end of the age” syftar på och är liktydigt med slutet av en tidsålder och början på en annan, ”this age and then the age to come”. Att använda dolda premisser, presuppositioner, är en antydande strategi. Just denna strategi här är relativt stark, eftersom den följs av ett tongivande påstående att ”this is how they [lärjungarna] had been taught to think about things”.

Inga uppenbara metaforer eller symboler förekommer, vilket pekar mot en analyserande strategi. Visserligen skulle religiöst språkbruk, där ord refererar till något transcendent, kunna betraktas som symboliskt eller metaforiskt i sig, men sett ur denna analys' pragmatiska synvinkel kan denna premis inte gälla när analysen försöker reda ut religiösa begrepp. Om premissen att religiöst språkbruk som refererar till något transcendent alltid är symboliskt eller metaforiskt hade gällt hade nämligen denna analyspunkt blivit intetsägande eftersom alla nyckelbegrepp, inklusive ”Gud” och ”Jesus”, hade betraktats som symboliska eller metaforiska trots att varken författaren eller den tänkta läsaren betraktar dem som det.

4.1.5 Relation

Inom analyspunkten relation förekommer endast ett fåtal strategier i detta stycke. Som vanligt dominerar deskriptiva strategier, men även normativa förekommer svagt genom att satsen ”this is how they had been taught to think about things” syftar på att Jesus har lärt ut något, vilket för kristna är en normerande auktoritet. Att antyda att Jesus har lärt ut något är därmed ett användande av normativ strategi, även om det rent språkligt är en beskrivning.

Abstraherande strategi används eftersom texten är fattig på visualiserande information. På det faktiverande – fiktiverande planet används endast en svagt faktiverande strategi, som är omnämmandet av ”Matthew 24”.

4.2 Fragment 2: Aion

Följande fragment följer direkt på det här ovanstående, från kapitel 2, *Here is the new there*.

When the wealthy man walks away from Jesus, Jesus turns to his disciples and says to ”No one who has left home of wife or brothers or sisters or parents or children, for the sake of the kingdom of God will fail to receive many times as much in this age, and in the age to come eternal life” (Luke 18).

Now, the English word ”age” here is the word *aion* in New Testament Greek. *Aion* has multiple meanings – one we'll look at here, and another we'll explore later. One meaning of *aion* refers to a period of time, as in ”The

spirit of the age” or ”They were gone for ages.” When we use the word ”age” like this, we are referring less to a precise measurement of time, like an hour or a day or a year, and more to a period or era of time. This is crucial to our understanding of the word *aion*, because it doesn't mean ”forever” as we think of forever. When we say ”forever,” what we are generally referring to is something that will go on, year after 365-day year, never ceasing in the endless unfolding of segmented, measurable units of time, like a clock that never stops ticking. That's not this word. The first meaning of this word *aion* refers to a period of time with a beginning and an end.

So according to Jesus there is this age, this *aion* –
the one they, and we, are living in –
and then a coming age,
also called ”the world to come”
or simply ”eternal life.”

(Bell s.31f)

4.2.1 *Selektion*

En inskränkande strategi ovan är att Bell väljer ut en av ordet *aions* innebörder och diskuterar den. Ämnet görs smalt genom att en smal ingång till ämnet används, vilket också skrivs ut: ”*Aion* has multiple meanings – one we'll look at here”.

Även om Bell här diskuterar innebörden i ett begrepp och därmed använder det på ett problematiserande sätt så väljer han explicit ut en av flera möjliga innebörder och låter den sedan, som sin slutsats, vara den allena rådande: ”So according to Jesus there is this age, this *aion* –[...] and then a coming age”. Detta är en homogeniserande strategi.

Liknande detta används också slutande strategi. Detta görs genom att alternativa resonemang *kring* *aion* uteblir, och att en ensam slutsats presenteras som svaret på vad begreppet syftar på.

4.2.2 *Kombination*

Assimilativ strategi används här för att knyta ett begrepp till en innebörd (vilket också är det vanliga när ord och deras innebörd behandlas) – *aion* betyder en tidsperiod med en början och ett slut. Samtidigt används dissimilativ strategi för att förklara att en annan innebörd av ordet är ogiltig: ”[t]hat's not this word”. Intressant är att denna assimilation först börjar lite svagare, som en dissociation: ”[...] are referring *less* to [tillagd kursivering] a precise measurement of time”, innan den blir till nyss nämnda dissimilation.

En association som Bell sedan bygger är mellan begreppet *aion* och ”the world to come” eller ”eternal life”. Bells underförstådda resonemang tycks här vara: eftersom en *aion* har ett slut så förutsätter Jesus användande av begreppet *aion* att det finns en kommande tidsålder, som är detsamma som uttrycken ”the world to come” eller ”eternal life”, varför det alltså finns ett samband

mellan aion och dessa två uttryck.

Sammantaget använder detta stycke alla fyra konstruktiva strategier inom strategitypen kombination: associativa, dissociativa, assimilativa och dissimilativa strategier.

4.2.3 Prioritering

Detta textstycke är neutralt gällande uppvärderande och nedvärderande strategier. Betonande strategi används på ett explicit sätt: Bell skriver rätt ut att "[t]his is crucial to our understanding of the word *aion*[...]", för att betona något som viktigt.

En graderande strategi används i och med att en av två möjliga innebörder i begreppet aion tilldelas större vikt – en innebörd ges tolkningsföreträde.

4.2.4 Artikulation

Bell skriver i detta stycke explicit vad han menar och överlåter inte till läsaren att dra egna slutsatser. Därmed förhärskar uttydande strategier. Perifrastisk strategi tillämpas i och med förklaringar och uppräknningar av synonymer för att ringa in det texten vill beskriva.

Genom att syntetiserande strategier frånvarar är stycket analyserande. Sammantaget är detta ett klart fall av en text som är förlängd.

4.2.5 Relation

En beskrivning som först ser ut att bli faktiverande strategi är när det som diskuteras – ett begrepp, aion – anknyts till något faktiskt mätbart, nämligen tid mätt i timmar och minuter. Men denna beskrivning avfärdar Bell – han ger alltså ett faktiverande exempel som han avfärdar som oriktigt. Inget anknytande till något som framställs som fiktivt ges istället, och därmed används här varken faktiverande eller fiktiverande strategier. Inte heller några normativa strategier syns. Passagen från Lukasevangeliet innehåller en föreskriven norm, om att lämna sin familj och få något i den kommande tidsåldern, men denna normativa utsaga tillämpas inte som en strategi eftersom författaren diskuterar något helt annat från denna bibelvers.

Genom att relatera textvärlden till något bestämt används i viss mån en preciserande strategi. Författaren avfärdar visserligen den mycket preciserande beskrivningen av aion som tid tänkt i timmar och minuter och hänvisar istället till att det rör sig om "a period of time", vilket inte är något vedertaget och entydigt och som därför kan tänkas vara en depreciserande strategi. Dock gör det faktum att författaren försöker definiera och förklara vad det något vaga "period of time" innebär att strategin ändå blir preciserande – men svagt preciserande.

På grund av att beskrivningen av ett föremål, en tickande klocka, och även personen Jesus samt

det lite halvt visualiseringsbara ”365-day year” finns i texten så används viss visualiserande information. Detta ger en svagt konkretiserande strategi.

4.3 Fragment 3: återvändande till *aion*

Slutet av kapitel 2 handlar om himlen. Bell menar att det finns en felaktig, konventionell bild av att det är en diffus och annorlunda plats som skiljer sig mycket från vår verklighet. För Jesus var däremot himlen, menar Bell, inte mindre utan mer verklig än vår jordiska verklighet, och detta gäller inte bara för när himlen och jorden i framtiden förs samman utan även nu. Därpå följer följande förklaring på hur något som ligger långt borta i tiden samtidigt kan vara nära.

To understand this, let's return to that Greek word *aion*, the one that we translate as ”age” in English. We saw earlier how *aion* refers to a period of time with a beginning and an end. Another meaning of *aion* is a bit more complex and nuanced, because it refers to a particular *intensity of experience that transcends time*.

Remember sitting in class, and it was so excruciatingly boring that you found yourself staring at the clock? Tick. Tick. Tick. What happened to time in those moments? We even say, ”It felt like it was taking forever.” Now when we use the word ”forever” in this way, we are not talking about a 365-day year followed by a 365-day followed by another 365-day, and so on. What we are referring to is the intensity of feeling in that moment. That agonized boredom caused time to appear to bend and twist and warp.

Another example, this one less about agony and more about ecstasy. When you fall in love, those first conversations can take hours and yet they feel like minutes. You're so caught up in being with that person that you lose track of time. In that case, the clock doesn't slow down; instead, time ”flies.”

Whether an experience is pleasurable or painful, in the extreme moments of life what we encounter is time dragging and flying, slowing down and speeding up. That's what *aion* refers to – a particularly intense experience. *Aion* is often translated as ”eternal” in English, which is an altogether different word from ”forever.”

Let me be clear: heaven is not forever in the way that we think of forever, as a uniform measurement of time, like days and years, marching endlessly into the future. That's not a category or concept we find in the Bible. This is why a lot of translators choose to translate *aion* as ”eternal.” By this they don't mean the literal passing of time; they mean transcending time, belonging to another realm altogether.

(Bell s. 57f)

4.3.1 Selektion

Till viss del används här utvidgande strategier, när Bell förutom att ge några synonymer som kan översätta *aion* har en utläggning för att förklara begreppets innebörd genom att ge en exemplifierande beskrivning, vilket även ökar textens omfång.

Fragmentet inleds med premissen att *aion* kan betyda en sak, en tidsperiod med början och slut,

men att det även kan betyda något annat som är mer komplext. Att visa på motsägelser eller komplexiteter på detta sätt är en heterogeniserande strategi. Efter denna inledning argumenteras däremot för en slutsats och alla exempel i stycket används för att peka mot denna slutsats. Detta är homogeniserande. Homogeniserande strategi är även att diskussionen kring aion håller sig fokuserat till just det ämnet, vilket dock inte är ett särskilt anmärkningsvärt drag då det rör sig om ett textsjok på korta 1,5 sidor. Alltså förekommer både heterogeniserande och homogeniserande strategier i detta citat, och texten är sammantaget aningen mer lagd åt det homogeniserande hållet.

4.3.2 *Kombination*

Som nämnt överlappar konstruktiva strategier ibland varandra, och så sker här. Vad gäller kombination är assimilativa såväl som dissimilativa strategier framträdande i detta stycke, men samtidigt finns associativa dito. Hela diskussionen om vad aion innebär är en assimilativ strategi som identifierar textelement med varandra och med verkligheten – aion har den och den betydelsen, som i vår värld innebär detta och detta. Dissimilativ strategi används på motsvarande sätt när författaren anger vad aion *inte* betyder. De exempel Bell ger, att ha tråkigt i skolan respektive att vara förälskad, används för att illustrera innebörden i aion som ”a particular *intensity of experience that transcends time*” eller ”a particularly intense experience”. Samtidigt som detta som sagt är assimilativ strategi innebär det en associativ strategi genom att exemplen bygger samband mellan å ena sidan textelementet som handlar om att ha tråkigt i skolan respektive att vara kär, och å andra sidan begreppet aion. Definitionerna anger innebörden assimilativt, medan de illustrerande exemplen dessutom ger innebörd via association.

4.3.3 *Prioritering*

Betonande strategier används genom att en viss tolkning av begreppet aion framhålls som mest viktig. Nedtonande strategier används här delvis direkt genom formuleringar: ”not forever in the way that we think of forever, as a uniform measurement of time, like days and years, marching endlessly into the future. That's not a category or concept we find in the Bible”. I denna formulering framhålls en möjlig innebörd som mindre korrekt och av mindre värde. Utöver detta betonas den innebörd i begreppet som Bell förespråkar genom att den ges mer utrymme i form av flera textraders genomgång.

Samtidigt innebär detta framhållande av olika alternativt en gradering, och därmed en graderande strategi, mellan de olika textelementen. I Bells mening är hans exemplifierande beskrivning av vad aion innebär den mest giltiga, sedan kommer den näst mest giltiga beskrivningen ”transcending time, belonging to another realm altogether” vilket bibelöversättare enligt honom syftar på, och

därefter evig tid uppmätt eller upplevd i timmar och minuter, som alltså är en felaktig beskrivning enligt Bell.

4.3.4 Artikulation

Uttydande strategi förekommer här eftersom författaren förklarar, utreder och sätter ord på det fenomen han beskriver. Att lämna premisser outtalade är antydande strategi, motsatsen till uttydande, men detta stycke utreder snarare själva premisserna för ett begrepp, och detta är uttydande. Inga antydande strategier förekommer i detta stycke.

Perifrastiska strategier är helt dominerande i textfragmentet, vilket hör samman med att dess syfte är att beskriva och ringa in ett abstrakt begrepp, som framhålls som komplicerat. Perifrastiskt i detta är bland annat att många ord, hela berättande exempel, används för att beskriva innebörden i ett enda ord.

Även om denna passage kan ge ett analyserande intryck förekommer syntetiserande strategier i viss mån, då de berättande exemplen om att ha tråkigt respektive vara kär är liknelser och därigenom symboler (här utgås från att stilfiguren liknelse och stilfiguren symbol kan överlappa varandra). En symbol är som bekant något som finns i sig (antingen i vårt verkliga universum, till exempel en fågel, eller i ett uppdiktat universum som till exempel en drake) samtidigt som det anspelar på något annat. Att uppleva tristess respektive förälskelse används i detta stycke som bilder av vad *aion* kan innebära, vilket alltså är en symbolisk funktion. Emellertid är detta symboliska användande inte särskilt förtätande eftersom Bell explicit uttrycker vad symbolerna betyder och då inte låter flera textlager *komma till uttryck samtidigt* – först presenteras referenten *aion*, sedan liknelserna, sedan ett utredande av hur liknelserna är ett fall av *aion*. Att utreda symbolerna på detta sätt är en analyserande strategi. Därmed används både analyserande och syntetiserande strategier i detta fragment, som sammantaget till största del är förlängt.

4.3.5 Relation

Detta stycke använder faktiverande strategier så tillvida att de abstrakta uttryck som diskuteras relateras till något verkligt. Visserligen namnges inga platser, men raderna som handlar om att ha tråkigt i skolan anknyter till något verkligt, om än inte preciserat (vilket hade varit om en specifik skola nämns). Därmed används faktiverande strategier, fast inte särskilt starkt.

Som vanligast är dominerar de deskriptiva strategierna. Samtidigt förhåller författaren texten till en norm: ”That's not a category or concept we find in the Bible” är normativt eftersom Bibeln är normerade i sammanhanget (samtidigt som själva meningen förstås är ett påstående). Därmed förekommer även normativ strategi.

Preciserande strategier används. Även om inte beskrivningarna är vedertaget entydiga, vilket till exempel siffror hade varit, är omnämmandet av en klocka som tickar i skolan en entydig beskrivning (även om bildens symboliska innebörd samtidigt må vara icke-entydig), och framförallt är styckets funktion att förklara och reda ut något abstrakt en preciserande strategi.

Slutligen förekommer konkretiserande strategier genom de bilder som ges: skolan och klockan, och den visserligen något mer abstrakta beskrivningen av upplevelsen att vara kär. Sett till det abstrakta ämnet är textelementet relativt konkretiserande, genom att det tillför åtminstone lite visuell information.

4.4 Fragment 4: *Gehenna* samt *Sheol*

Kapitel 3, *Hell*, börjar med en kort berättelse om att författaren vid ett tillfälle fick möta protester från folk klädda i jackor med texten ”turn or burn” på ryggen. Detta leder in på en uppfattning om helvetet som han tar avstånd från.

”Fury, wrath, fire, torment, judgment, eternal agony, endless anguish.

Hell.

That's all part of the story, right? [...]

Is that what Jesus taught?

To answer that question, I want to show you every single verse in the Bible which we find the actual word ”hell”.

First, the Hebrew scriptures. There isn't an exact word or concept in the Hebrew scriptures for hell other than a few words that refer to death and the grave.

One of them is the Hebrew word ”Sheol”, a dark, mysterious, murky place people go to when they die, as in Psalm 18: ”The chords of Sheol entangled me”. [...]

Next, then, the New Testament. The actual word ”hell” is used roughly twelve times in the New Testament, almost exclusively by Jesus himself. The Greek word that gets translated as ”hell” in English is the word ”Gehenna”. *Ge* means ”valley” and *henna* means ”Hinnom”. Gehenna, the Valley of Hinnom, was an actual valley on the south and west side of the city of Jerusalem.

Gehenna, in Jesus days, was the city dump.

People tossed their garbage and waste into this valley. There was a fire there, burning constantly to consume the trash. Wild animals fought over scraps of food along the edges of the heap. When they fought, their teeth would make a gnashing sound. Gehenna was the place with the gnashing of teeth, where the fire never went out.

Gehenna was an actual place that Jesus's listeners would have been familiar with. So the next time someone asks you if you believe in an actual hell, you can always say ”Yes, I do believe that my garbage goes somewhere...”

James uses the word ”Gehenna” once in his letter to refer to the power of the tongue (chap. 3), but otherwise all of the mentions are from Jesus.

Jesus says in Matthew 5, "Anyone who says, 'You fool!' will be in danger of the fire of hell," and "it is better for you to lose one part of your body than for your whole body to be thrown into hell." In Matthew 10 and Luke 12 he says, "Be afraid of the One who can destroy both soul and body in hell" and in Matthew 18 and Mark 9 he says "it is better for you to enter life with one eye than to have two eyes and be thrown into the fire of hell." In Matthew 23 he tells very committed religious leaders that they win converts and make them "twice as much a child of hell" as they are, and then he asks them, "How will you escape being condemned to hell?"

Gehenna,
the town garbage pile.

And that's it.

Those are all the mentions of "hell" in the Bible.

(Bell s. 64ff)

4.4.1 *Selektion*

Att en text är rik på fakta, synpunkter och handlingsmöjligheter är ett drag hos utvidgande strategier. I denna text använder Bell snarare inskränkande strategier då han snävar in begreppet helvete till att handla om Gehenna – dock utan att för den sakens skull ange detta som den enda tänkbara betydelsen i helvetesbegreppet. Inledningen som förklarar att det i Gamla Testamentet, "the Hebrew scriptures", inte finns något begrepp som motsvarar helvetet och anger *Sheol* som ett ord som snarare syftar på döden och graven är just inskränkande, samtidigt som det inte helt avfärdar *Sheol* som ett helt orelaterat begrepp. En strategi som är svagt inskränkande används därmed.

Att Bell letar efter förekomst av begreppet helvetet från en och samma källa, Bibeln, är en homogeniserande strategi. Alternativt och heterogeniserande hade varit att inkludera vad andra skrivit om Bibeln. Att hänvisa till Bibeln som enda skriftkälla är dock en starkt konventionell metod för att besvara kristna trosfrågor och att istället hänvisa till andra skrifter (exempelvis vad någon religionsfilosof har formulerat) hade varit visserligen också konventionellt men ändå något mindre konventionellt. Alltså är denna homogeniserande strategi relativt svag. Av samma orsak kan fragmentet också sägas vara svagt slutande genom att vara svagt styrt av en genre: Bell har skrivit en kristen uppbyggelsebok som riktar sig till en kristen, västerländsk publik. Denna genre är dock inte strikt begränsande utan har relativt fria ramar. Dock snarast kräver denna genre en auktoritet; Bibeln och bibelordet, i vilket genrestyrning och auktoritetsstyrning sammanfaller.

En relativt stark öppnande strategi är när Bell vänder sig i tilltal till läsaren ("So the next time someone asks you [...]").

4.4.2 *Kombination*

Då detta stycke domineras av direkta förklaringar, istället för antydanden, förekommer knappt några associativa eller dissociativa strategier. En passage som dock är delvis associativ, delvis assimilativ (det vill säga: dessa två överlappar varandra) är "Gehenna was the place with the gnashing of teeth, where the fire never went out". Samtidigt som detta är en definierande förklaring refererar den till ett bibelställe som nämner "gnashing of the theet", Matteus 8:12, och klargör att det bibelstället hänvisar till Hinnomdalens soptipp. Därmed bygger Bell ett associativt samband mellan Matteus 8:12 och Hinnomdalen. Detta är associativt genom att han aldrig nämner Matteus 8:12, enbart referensen "with the gnashing of the theet".

Bell använder en dissimilativ strategi genom att ifrågasätta vad han upplever som en felaktig bild av vad helvetet innebär – "[f]ury, wrath, fire, torment, judgment, eternal agony, endless anguish. Hell. That's all part of the story, right?". Genom att göra denna uppräkningslista och sedan gå igenom de bibelställen som nämner helvetet och sammanfattningsvis konstatera att "that's it" uttrycker Bell underförstått ('underförstått' innebär att det här rör sig om en tolkning, en tolkning av ett implicit budskap hos Bell) att uppräkningslistan av hur helvetet ser ut ("[f]ury, wrath, fire [...]") är en bild som är svagt underbyggd. Dissimilativ strategi används också i den nyligen nämnda inledningen där Sheol förklaras *inte* vara liktydigt med begreppet "hell".

Assimilativ strategi används för att identifiera det nytestamentliga begreppet Gehenna, som här framställs som liktydigt med helvete, till Jerusalems soptipp. Detta framgår mest koncentrerat i vad som kan vara en slags slutsats: "Gehenna, the town garbage pile. And that's it.". Assimilationen är här explicit, det påstås uttryckligen att ordet Gehenna översätts med helvete och att Gehenna syftar på nämnda soptipp. Att Bell gör denna assimilation kan vara relaterat till dels hans övergripande argumentation att helvetet inte är i en annan värld samt även mer generellt med hans "jordnära" teologi.

4.4.3 *Prioritering*

Citatets första rad är ett fall av nedvärderande strategi, en svag sådan, genom att orden i sig är värderande. Det 'strategiska' i strategin i detta fall, det vill säga hur författaren skriver för att uppnå en effekt, ligger i valet av dessa ord som har negativa konnotationer och negativa denotationer, istället för att välja synonymer eller eufemismer (omskrivningar) med något mer neutrala konnotationer och denotationer, till exempel "evig påföljd" eller "evigt straff" istället för *eternal agony*. Att så pass negativt laddade ord ändå inte ger en starkare nedprioriterande strategi beror på att författaren senare ifrågasätter dem (vilket märks redan i det smått ironiska "That's all part of the story, right?") och till viss del avfärdar dem. Sammanfattningsvis beskriver Bell helvetet, ett i sig

mycket negativt laddat ord, i andra mycket negativt laddade ord men problematiserar sedan denna beskrivning. Att han inte avfärdar beskrivningen som *totalt* felaktig gör dock att viss del av deras laddning kvarstår – därav en svagt nedvärderande strategi.

Uppräkningen av hur ofta helvetet förekommer i Nya Testamentet avslutas och sammanfattas med en kommentar som är både en betonande, graderande och nedtonande strategi samtidigt: "Gehenna, the town garbage pile. And that's it. Those are all of the mentions of 'hell' in the Bible". Att Bell nämner "Gehenna, the town garbage pile" som en sammanfattande kommentar till den nyss gjorda uppräknings är ett betonande att just "the town garbage pile" är den viktigaste av de olika möjliga innebörder som finns i uppräknings. Denna kommentar innehåller också en graderande och en nedtonande strategi, eftersom den framhåller implicit att de tidigare omnämningarna av helvetet inte är särskilt omfattande och därför inte särskilt viktiga. Detta är alltså både en rangordning – att det finns en skillnad i vikt – och en nedvärdering – att vissa omnämningarna inte är viktiga. Likaså är formuleringen att inget ord som motsvarar helvetet finns "other than a few words that refer to death and the grave" en graderande strategi – Bell gör en gradering som innebär att det finns ord i Gamla Testamentet som *liknar* en motsvarighet till "hell" (varefter Sheol tas fram som exempel), men inte som *är* en riktig motsvarighet.

4.4.4 Artikulation

Bells hela genomgång av vad Gehenna betyder är en uttydande strategi. Kommentaren "[a]nd that's it" är däremot antydande genom att den antyder att mer hade förväntats, att de förekomster av helvetet som finns i Bibeln inte är särskilt många.

Perifrastisk strategi används när Bell räknar upp de bibelställen där Jesus nämner helvetet, och i utläggningen som sedan repeteras om att Gehenna var en soptipp. Textstycket återkommer till samma tanke och ger flera exempel på samma företeelse, vilket är perifrastisk strategi.

I paret syntetiserande kontra analyserande strategier används här analyserande sådana. Det förekommer visserligen symboler i texten, främst Gehenna, men symbolerna används inte som symboler utan plockas istället isär och undersöks.

Sammantaget är detta fragment relativt förlängande eftersom det är mer uttydande än vad det är antydande och eftersom perifrastiska och analyserande strategier förekommer utan att deras motparter gör det.

4.4.5 Relation

Detta fragment använder klart faktiverande strategier genom att helvetet förklaras som en riktig, geografisk, plats. Fiktiverande strategier används, något svagare, när Sheol beskrivs som en mörk

och mystisk (*dark, mysterious*) plats. Stycket är också ett fall av deskriptiva strategier, vilket en text i normalfallet är, genom att texten är beskrivande utan att vara normativ. Preciserande strategier används genom att författaren definierar och reder ut ett begrepp genom att nämna konkreta exempel och relatera begreppet till något konkret. Likaså används konkretiserande strategier genom de visualiserande beskrivningarna av Hinnomdalen där djur slåss och en eld alltid brinner.

Sammanfattningsvis är detta stycke om helvetet klart faktiverande, deskriptivt, preciserande och konkretiserande.

4.5 Fragment 5: *Tartarus* och *Hades*

Direkt där det förra fragmentet slutar tar detta vid, på s. 69f. Här går Bell kort igenom begreppen *Tartarus* och *Hades*.

There are two other words that occasionally mean something similar to hell. One is the word "Tartarus" which we find once in chapter 2 of Peter's second letter. It's a term Peter borrowed from Greek mythology, referring to the underworld, the place where the Greek demigods were judged in the "abyss".

The other Greek word is "Hades".

Obscure, dark, murky – Hades is essentially the Greek version of the Hebrew word "Sheol." We find the word "Hades" in Revelation 1,6, and 20 and in Acts 2, which is a quote from Psalm 16. Jesus uses the word in Matthew 11 and Luke 10: "You will go down to Hades"; in Matthew 16: "The Gates of Hades will not overcome it" and in the parable of the rich man and the beggar Lazarus in Luke 16.

And that's it.

Anything you have ever heard people say about the actual word "hell" in the Bible they got from those verses you just read.

For many in the modern world, the idea of hell is a holdover from primitive, mythic religion that uses fear and punishment to control people for all sorts of devious reasons. And so the logical conclusion is that we've evolved beyond all of that outdated belief, right?

(Bell s. 69)

4.5.1 *Selektion*

Den korta genomgången av *Tartarus* och *Hades* använder en svagt inskränkande strategi genom att den är smal till innehåll och omfång. Genomgången räknar upp förekomsterna av *Tartarus* och *Hades* med endast mycket knappa kommentarer.

Det är även en homogeniserande strategi genom att ett ämne följs strikt. Detta bidrar också till att fragmentet, sett för sig, använder slutande strategi i och med att uppräknandet av *Hades* och *Tartarus* förekomst är konsekvent och sedan sammanfattas med att detta är alla gånger helvetet förekommer i Bibeln (syftandes på detta fragment samt det förra, fragment 4). Dock bör det nämnas att det bidrar till det homogeniserande och slutande intrycket det här valts ett så kort stycke för

analys.

Just meningen ”Anything you have ever heard people say about the actual word 'hell' in the Bible they got from those verses you just read” ger ett mycket intressant påstående. Om alla helvetesuppfattningar är baserade på enbart de verser som Bell nämner är en fråga som kan debatteras, men uppenbarligen har läsaren inte ”just read” dem, eftersom Bell nämner flera bibelställen utan att återge verserna mer än som fragment eller referat. Meningen tangerar flera konstruktiva strategier samtidigt. Förutom att vara slutande är den också en inskränkande strategi, då den framställer alla bibelverser som handlar om eller syftar på helvetet som ett tunt innehåll.

I fragmentets sista del, som bryter av från den faktamässiga genomgången, förekommer en öppnande strategi då läsaren tilltalas direkt ([...] of that outdated belief, right?).

4.5.2 *Kombination*

Hades och Sheol förs samman i detta stycke genom att den tidigare förklaras vara en grekisk motsvarighet till den senare. Kopplingen som görs är en associativ strategi. Att både Tartarus och Hades anges som ”something *similar to hell*” (tillagd kursivering) kan betraktas antingen som en association eller dissociation. En association är det om utgångspunkten är att dessa två begrepp inte är relaterade till helvetesbegreppet, en dissociation om utgångspunkten är att de faktiskt betyder helvete. Då meningen inte är negerande formulerad för att aktivt visa att Tartarus och Hades inte är liktydigt med helvete (exempelvis ”dessa begrepp betyder faktiskt *inte riktigt* helvete, utan...”) väljs här att se den som skapande en association. Kommentaren att tron på ett helvete för många är en kvarleva, *holdover*, från primitiv och mytisk religion använder också en associativ strategi då det, implicit, byggs ett samband mellan grekisk mytologi, ”primitiv” religion (vad än det må betyda) och helvetestro.

Tartarus och grekisk mytologi förklaras hänga ihop genom att Tartarus sägs vara lånat därifrån. Detta är en assimilativ strategi. Även påståendet att textens ”you”, läsaren, just har läst alla verser som handlar om helvetet är en assimilativ strategi, emedan författaren därmed indirekt påstår att de verser han nämnt är återgivna i sin helhet och är allt som finns i Bibeln som handlar om helvetet.

4.5.3 *Prioritering*

Nedvärderande strategier förekommer i den sista kommentaren där helvetet benämns som en utdaterad kvarleva från primitiv och mytisk religion, vilket är tre klart negativt laddade adjektiv (*outdated, primitive, mythic*). Beskrivningen av Hades och Tartarus är icke-värderande fram till detta textställe.

Att Hades förklaras som ”essentially the Greek version of the Hebrew word 'Sheol.’” är en

nedtonande strategi. Även den mycket korta genomgången av Hades och Tartarus förekomst i Bibeln tonar ned deras betydelse. Ett mer betonande alternativ hade varit om Bell lagt ut texten mer mellan exemplen och diskuterat dem, vilket hade gett ett fylligare intryck av dessa begrepps närvaro i Bibeln. Att påstå att läsaren just har läst alla verser i Bibeln som handlar om helvetet är en överdrift (eftersom läsaren de facto inte har läst själva verserna, bara vissa i sin helhet och i övrigt läst *om* dem) som agerar som betonande strategi åt Bells sammanställning – sammanställningen framhålls som uttömmande och, som en konsekvens därav, viktig. Detta är samtidigt ett användande av nedtonande strategi genom att det bibelmateriel som kan ge underlag för en helvetesuppfattning (vilket inte är något avgränsat bibelmateriel i åtanke, men minst de ”a few words that refer to death and the grave”, som Bell sammanfattar det) framställs som inte särskilt viktigt.

En graderande strategi förekommer i och med formuleringen att dessa ”two other words” kan betyda ”*something similar to hell*” (tillagd kursivering), alltså framhävs här Tartarus och Hades inte som liktydiga helvetet i betydelse utan mera *similar to* ordet *hell* i betydelse. Benämningen av helvetestro som en primitiv, mytisk och utdaterad kvarleva är också klart graderande; helvetestro framhålls som oviktigt för en kristen tro som inte är *primitive, mythic* och *outdated*.

4.5.4 Artikulation

Vad gäller antydande och uttydande strategier används endast uttydande sådana, fram till meningen som börjar med ”[f]or many in the modern world”. Den antydande strategin finns genom frågan som avslutas med ”right?”. Även om ett frågetecken finns kan denna fråga kallas för retorisk, och antyder – antyder i vardaglig bemärkelse – att helvetestro är primitiv, mytisk och utdaterad. Detta är en antydande strategi, alltså ”antydande” även i Hellspongs bemärkelse. Summariska strategier används i och med att uppräknningen är summarisk, sammanfattande. Uppräknningen är kort utan detaljerade eller mångordiga utläggningar, och avslutningen ”[a]nd that's it” är ett slags symptom på att genomgången är just summarisk.

Detta fragment är analyserande, analyserande strategi, genom att det inte finns fall av att flera plan i textvärlden kommer till tals samtidigt – ända fram tills avslutningen. I den sista meningen antyds att ”we've envolved beyond all of that” genom en retorisk fråga, och genom att ställa en sådan fråga använder författaren fler än ett textplan då det både är en fråga och ett påstående samtidigt. Även ”that's it” är en undantag från de i övrigt analyserande strategierna. ”That's it” är rent semantiskt en 'onödig' fras: frasen påstår att det som precis har påståtts stämmer. Frasen används dock för att betona och dramatisera något, i detta fall hur lite helvetet förekommer i Bibeln, och genom att den också har en sådan effekt är den en syntetiserande strategi.

4.5.5 Relation

Fragmentet har både faktiverande och fiktiverande inslag. De faktiverande strategierna är hur den relaterar citaten och referaten till bibelverser, vilka som bekant finns på riktigt i numrerade kapitel och ordning, oavsett hur man förhåller sig till dem. Fiktiverande är hur Bell relaterar Tartarus till den grekiska mytologin, där redan ordet *mythologi* framhäver det nämnda begreppets innebörd som något som inte finns på riktigt.

Deskriptiva strategier dominerar och används enbart, fram till meningen som nämner att helvetet för många är en kvarleva från primitiv och mytisk religion. Detta är implicit en normerande strategi; författaren signalerar att idén om helvetet är just dessa värderande och därigenom normerande adjektiv, en antydning som blir tydlig mot kontexten att författaren driver poängen att helvetet är en svagt underbyggd idé.

Preciserande strategier förekommer när verser refereras, särskilt när de anges med del och nummer. De preciserande strategierna är därmed rikliga. Även *depreciserande* strategi används, svagt, när helvetet antyds vara primitivt, eftersom ”primitive” är ett vagt och obestämt begrepp.

Abstraherande strategier dominerar gentemot visualiserande dito genom att texten är ganska fattig på visualiserande information. Ändå ges lite sådan när Hades beskrivs som ”[o]bscure, dark, murky” samt i frasen ”[a]nything you have ever heard people say”. Det sistnämnda hade kunnat skrivas som ”alla idéer om helvetet” eller liknande, men ”*you have heard people say*” (tillagda kursiveringar) är ett något mer visualiserande formuleringsalternativ eftersom det har med ett visualiserbart objekt (*people*), subjekt (*you*) samt sinnes verbet *hear*.

4.6 Fragment 6: *Aion* och *olam*

I slutet av kapitel tre, betitlat *Hell*, diskuteras återigen begreppen *aion* och *olam*. Här återkommer Bell till den innebörd i *aion* som beskrivs i bokens kapitel 2 (se *Fragment 1*) och kopplar ihop den med helvetet för att beskriva en egenskap hos det. Detta görs med en referens till Jesus liknelse om får och getter i Matteusevangeliet 25.

The goats are sent, in the Greek language, to an *aion* of *kolazo*. *Aion*, we know, has several meanings. One is ”age” or ”period of time”; another refers to intensity of experience. The word *kolazo* is a term from horticulture. It refers to the pruning and trimming of the branches of a plant so it can flourish.

An *aion* of *kolazo*. Depending on how you translate *aion* and *kolazo*, then, the phrase can mean ”a period of pruning” or ”a period of trimming,” or an intense experience of correction.

In a good number of English translations of the Bible, the phrase ”aion of kolazo” gets translated as ”eternal punishment,” which many read to mean ”punishment forever,” as in never going to end.

But ”forever” is not really a category the biblical writers used.

The closest the Hebrew writers come to a word for "forever" is the word *olam*. *Olam* can be translated as "to the vanishing point," "in the far distance," "a long time," "long lasting," or "that which is at or beyond the horizon." When *olam* refers to God, as in Psalm 90 ("from everlasting to everlasting you are God") it's much closer to the word "forever" as we think of it, time without beginning or end. But then in the other passages, when it's not describing God, it has very different meanings, as when Jonah prays to God, who let him go down into the belly of a fish "forever" (*olam*) and then, three days later, brought him out of the belly of the fish.

Olam, in this instance,
turns out to be three days.

It's a versatile, pliable word,
in most occurrences referring to a particular period of time.

So when we read "eternal punishment," it's important that we don't read categories and concepts into a phrase that aren't there. Jesus isn't talking about forever as we think of forever. Jesus may be talking about something else, which has all sorts of implications for our understandings of what happens after we die, which we'll spend the next chapter sorting through.

(Bell s. 91f)

4.6.1 *Selektion*

Fragmentet diskuterar begreppen *aion* och *olam* (samtidigt som det är en diskussion kring andra frågor) och använder utvidgande strategier, då texten innehåller många synpunkter och ger många alternativ kring användandet av begreppen.

Heterogeniserande strategier tillämpas då ordet *olam* används i ett sammanhang där det bryter upp en enligt texten felaktig uppfattning: "But 'forever' is not really a category the biblical writers used". Att författaren framhåller att *olam* inte har en utan flera alternativa innebörder är också en heterogeniserande strategi, eftersom det bryter upp ett begrepp i flera varianter. Även begreppet *aion* problematiseras på detta sätt genom påståendet "Aion, we know, has several meanings" och de efterföljande exemplen på dess olika betydelser (*meanings*). Precis som texten anger är detta en upprepning av ett tidigare problematiserande (och därmed heterogeniserande) av *aion* (se *Fragment 3: Aion*). Samtidigt förekommer homogeniserande strategier starkt genom att texten går från en diskussion om ett begrepp till diskussion om ett annat för att sedan låta en slutsats kring det senare gälla för båda begreppen, slutsatsen att det är viktigt att inte läsa in kategorier i bibeltexten som inte finns där från början och att "Jesus isn't talking about forever as we think of forever". Att författaren faller detta omdöme om dessa två begrepp tillsammans utan att kommentera varför han sammanför dem gör att omdömet är generellt, vilket är en homogeniserande strategi. Man kan uttrycka det som att *aion* och *olam* 'homogeniseras samman' i detta fragment.

Samtidigt som författaren i detta stycke har en bestämd åsikt i frågan som diskuteras så förfäktar han denna åsikt genom att problematisera andra uppfattningar och föra fram motsägelser. En sådan

motsägelse som framförs är att olam kan betyda evighet samtidigt som det betecknar den tid Jona var i fiskens buk, vilket var tre dagar. Denna argumentation där Bell framhäver alternativa sätt att förstå begreppet olam tillämpar öppnande strategier.

4.6.2 *Kombination*

”So when we read 'eternal punishment,' it's important that we don't read categories and concepts into a phrase that aren't there” skriver Bell, och använder då dissociativ strategi eftersom meningen handlar om att inte länka samman ett begrepp med vissa andra begrepp eller uppfattningar.

En associativ strategi som har avgörande betydelse för hela fragmentet är hur aion kombineras med olam. Bell nämner först ett liknelse (från Matteusevangeliet 25) som talar om aion, och diskuterar kort hur aion kan betyda olika saker men ofta översätts med ”eternal”. Sedan brygger Bell över till att diskutera begreppet olam, som inte nämns alls i Matteus 25, och argumenterar för hur detta begrepp inte alls behöver betyda evig. En slutsats dras: ”So [...] it's important that we don't read categories and concepts into a phrase that aren't there. Jesus isn't talking about forever as we think of forever”. Anmärkningsvärt är att denna slutsats tycks gälla även aion, trots att argumenten som precis föregår slutsatsen (främst argumentet om Jona och fisken) handlar om olam. Att det gäller just aion kan ses i att fragmentet inleds och avslutas med att tala om något Jesus har sagt (”Jesus may be talking about [...]). Det kan rentav beskrivas som att Bell för in en diskussion kring innebörden i olam och låter slutsatser kring det gälla eller åtminstone färga av sig även på innebörden i aion, utan att förklara på vilket sätt aion och olam har någonting med varandra att göra. Sett utifrån denna konstruktivistiska analys innebär detta hur som helst en associativ strategi, emedan ett samband byggs mellan aion och mångtydigheten i olam.

Även assimilativa och dissimilativa strategier förekommer. Förklaringarna av vad aion och olam innebär är assimilativ strategi. När Bell hävdar att Bibelns författare inte använde sig av evighet som begrepp samt avfärdar att aion såväl som olam kan likställas med ordet ”forever” tillämpas dissimilativ strategi.

4.6.3 *Prioritering*

Betonande såväl som nedtonande strategier används i detta stycke. Författaren framhäver att begreppet evighet kan ha olika innebörder och att Jesus ”isn't talking about forever as we think of forever” samt att ordet är ”in most occurrences referring to a particular period of time”. Den innebörd i ordet evighet som ”we think of”, det vill säga den innebörd som bokens ”vi” föreställs tänka sig, nedtonas som mindre viktig. Samtidigt används betonande strategi för att betona uppfattningen av olam som en tidsperiod med början och slut; inte minst betonas detta genom att

författaren anger att ordet oftast används på detta sätt. Hävdandet att Jesus talar om evighet på ett visst sätt ger extra vikt utifrån kontexten att evangelikaler ser Jesus ord som det allra viktigaste i Bibeln (Jorstad s. 8).

En svagt graderande strategi syns i att Bell bryter upp ett begrepp i flera alternativa innebörder, det vill säga att han framhäver att både *aion* och *olam* kan betyda olika saker, och som ovan nämnt skapar en viktskillnad mellan olika översättningsalternativ.

4.6.4 Artikulation

Detta textstycke reder ut begrepp och, snarare än att utgå från outtalade premisser, sätter upp premisser för vidare resonemang. Därmed används uttydande strategier.

Perifrastiska strategier används då texten förlängs genom resonemang och flera exempel på samma förhållande. Att *olam* presenteras skulle kunna räknas som att föra in ett koncist och sammanfattande begrepp, vilket hade varit summarisk strategi, men eftersom begreppet analyseras i många led och ges olika betydelser är införandet av det istället en perifrastiskt strategi. De många resonemangen och dekonstruerandet eller analyserandet av termer innebär även att analyserande strategier används.

4.6.5 Relation

Svagt faktiverande strategier förekommer i och med referensen till Psaltaren 90, (som ju är ett verkligt objekt; oavsett konfessionell syn eller frånvaro av dito finns ju själva Psaltaren och dess 90:de vers). Sett utifrån en kontext av att läsaren, såväl som avsändaren, uppfattar Bibelns berättelser som historiskt sanna är även referensen till Jona och fisken ett faktiverande strategianvändande. Vad gäller *aion* är omnämmandet av det grekiska språket (*Greek language*) och att ordet kommer från trädgårdskonst (*horticulture*) faktiverande strategier.

Som vanligt dominerar deskriptiva strategier. Dock förekommer en indirekt normativ strategi då det nämns att Jesus talar om evighet på ett visst sätt. Eftersom Jesus budskap är normerande för kristna, och givet att den tilltänkte läsaren tillhör en kristen kultur, blir därmed vad som beskrivs vara Jesus uppfattning normerande för läsaren.

Begrepp med vag innebörd förekommer rikligt, men i och med att dessa vaga och mångtydiga begrepp förklaras och reds ut, om än i termer av andra vaga begrepp, resulterar det i svagt preciserande strategier.

Ganska mycket konkretiserande strategier används: getter som skickas till något som, menar författaren, skulle kunna förklaras som en trimningsperiod eller tid för beskärning (*trimming, pruning*) ger visualiserande information till vad en ”*aion of kolazo*” kan betyda. Omnämmandet av

att Jona blev svald av en fisk i tre dagar ger läsaren visuell information, och även "[w]hen we read" är en beskrivning som i viss mån delger en bild.

4.7 Fragment 7: *Hell* i ett sammanfattande sammanhang

Följande fragment tar vid precis där det förra slutar och avslutar kapitel 3.

"To summarize, then, we need a loaded, volatile, adequately violent, dramatic, serious word to describe the very real consequences we experience when we reject the good and true and beautiful life that God has for us. We need a word that refers to the big, wide, terrible evil that comes from the secrets hidden deep within our hearts all the way to the massive, society-wide collapse and chaos that comes when we fail to live in God's world God's way.

And for that,
the word 'hell' works quite well.
Let's keep it."

(Bell s. 93)

4.7.1 *Selektion*

Utvidgande strategi används genom att Bell hävdar att mycket ryms inom begreppet helvete; att det är ett ord som enligt honom anspelar på mycket, på en stor och bred verklighet snarare än på något litet och greppbart. Att helvetet existerar även i denna värld antyds genom "society-wide collapse", vilket utvidgar begreppet helvete (*hell*) till att inte enbart syfta på något efter döden. Utvidgande strategi förekommer även genom rikt innehåll, då Bell inte uttrycker att 'detta är precis vad helvetet betyder' utan "for that, the word 'hell' works *quite well*" (tillagd kursivering).

Heterogenerande strategi används genom det som Bell gör tidigare i kapitlet, när han på s. 89-90 resonerar om att det kan tjäna Guds syften att utlämna en människa åt Satan, vilket han implicit jämför med att utlämna en människa åt sina egna syften. Heterogenerande är det genom att det problematiserar begrepp. Detta resonemang om utlämnande åt Satan finns, som synes, utanför själva fragmentet men 'dras' in i det genom att åsyftas i "[t]o summarize, then" och i "reject the good and true and beautiful life that God has for us".

I detta korta fragment har inga varken slutande eller öppnande strategier fått rum.

4.7.2 *Kombination*

Detta fragment är till största del en definition. Därigenom dominerar assimilativa strategier, medan associativa och dissociativa dito förekommer svagt och dissimilativa dito frånvarar helt. "Hell" förklaras som "the very real consequences we experience when we reject the good and true and

beautiful life that God has for us” och ”big, wide, terrible evil”. Denna definition är av typen över- och underordning: helvete anges som ett överordnat begrepp för de andra begreppen. Detta gäller även identifikationen av djup, stor ondska och samhällen som kollapsar med ordet *hell*.

Till viss del innebär definitionen också en associativ strategi när det anges *varifrån* ondskan kommer: ”[...] that comes from the secrets hidden deep within our hearts [...]”. Eftersom någontings härkomst inte är en inneboende egenskap utan snarare ett attribut hamnar detta till viss del utanför definitionen av vad ondska, och därigenom helvete, *är*. Oavsett det byggs ett starkt samband, en association, mellan ”big, wide, terrible evil” och ”secrets hidden deep within our hearts”, vilket alltså är en associativ strategi.

En dissociation skymtar svagt genom att Bell utesluter, ur sin diskussion, bilden av helvetet som en evig tillvaro av lidande efter döden. För att se denna dissociation, som är helt implicit, krävs en medvetenhet om kontexten att det är en vanlig bild av helvetet som alltså inte får vara med här.

4.7.3 Prioritering

Uppenbart är att uppvärderande och nedvärderande strategier förekommer i och med de direkt värderande orden: ”good and true and beautiful” kontra ”the big, wide, terrible evil” samt ”chaos”. Det finns goda saker som man kan förkasta vilket får helvetet som resultat, och så finns det onda saker som är helvetet. Den svåra frågan är om denna summering av vad ordet helvete innebär är en underdrift eller överdrift, vilket kräver mer ett ställningstagande än enbart en tolkning. Betonande strategi används i och med slutsatsen att ”we need a loaded, volatile, adequately violent, dramatic, serious word”, som alltså betonar vikten av helvetet som begrepp.

4.7.4 Artikulation

Detta fragment innehåller en uttydande strategi, genom att det ger en definition. Definitionen är inte helt entydig, eftersom väldigt mycket kan läggas till den utan att bryta mot definitionen, men oavsett det sätter den explicit ord på det som åsyftas och är därmed starkt uttydande. Summarisk strategi finns i och med att det rör sig om en slutsats, som i slutändan består av det enda sammanfattande ordet ”hell” (även om det föregående kapitlet må använda mycket perifrastisk strategi med omskrivningar). I detta fall förklaras en slags metafor – om läsaren accepterar att begreppet helvete kan räknas som en metafor (argumentet för detta är att helvetet refererar, åtminstone till viss del, till något som ligger utanför levande människors erfarenheter). Metaforer är i sig syntetiserande strategi men att förklara dem är tvärtom en analyserande strategi, vilket är fallet här. Sammantaget rör sig detta stycke mestadels på ett plan och är därför relativt analytiskt.

4.7.5 Relation

Faktiverande strategier förekommer svagt när Bell nämner "the very real consequences we experience". På det sättet relateras textelementen till en verklig värld. Då inga specifika platser eller namn nämns är den faktiverande strategin dock svag. Deskriptiva och preskriptiva strategier förekommer båda, eftersom författaren både beskriver något som han menar de facto finns och även framhåller värderingen att "we need" ordet helvete för att beskriva detta, samt avslutar med det preskriptiva "[L]et's keep it". Preciserande strategier förekommer även. Samtidigt som definitionen av helvetet inte må vara särskilt precis jämfört med de som brukas i vardagligt språk är det en definition som är preciserande med tanke på vilket abstrakt, mångtydigt och i religionsvetenskaplig bemärkelse mytiskt begrepp (*hell*) det rör sig om. Konkretiserande strategier används även när texten relaterar sina element till något åskådligt och konkret i satsen "the massive, society-wide collapse and chaos that comes when we fail". Att detta kan kallas för konkretiserande skall ses i relation till att det rör sig om en diskussion av ett begrepps innebörd, inte en beskrivning av ett händelseförlopp.

4.8 Fragment 8: Helvetet ur berättande perspektiv

Fragmentet som presenteras här nedan är av utrymmesskäl uppdelat i tre delar, men utgör samma fragment. I bokens sjunde kapitel, med titeln *The good news is better than that*, återger Bell berättelsen om den förlorade sonen. Bell betraktar denna berättelse ur ett perspektiv av tre olika berättelser eller versioner som den, menar Bell, i sin tur innehåller: den yngre sonens version, den äldre sonens version och faderns version. Dessa berättelsevarianter (som Bell kallar "stories") yttrar sig i dialogerna mellan dessa tre personer.

Den yngre sonens version handlar, menar Bell, om att han inte längre är värd att kallas för sin faders son. Den äldre sonens historia handlar om att han har tjänat sin far mödosamt men aldrig fått någon lön för mödan, och att fadern är orättvis. Faderns historia handlar om försoning och frälsning och om att hans yngre son var förlorad men nu är återfunnen. Faderns berättelse handlar, gentemot den äldre sonen, också om att han alltid har varit hos honom och att "everything I have is yours", (det vill säga allt som är faderns tillhör även den äldre sonen), och att den äldre sonen inte har levt som någon slav eftersom han visst har fått lön för mödan, bara han har velat ta emot. Vidare medger faderns berättelse att han agerar orättvist i bemärkelsen att han ställer till en fest för den yngre sonen som denne inte har gjort sig förtjänt av.

Bell drar sedan paralleller till himlen och helvetet:

What the father does is retell the older brother's story. Just as he did with the younger brother. The

question, then, is the same question that confronted the younger brother—will he trust his version of his story or his father's version of his story?

Who will he trust?

What will he believe?

The difference between the two stories is,
after all,
the difference between heaven... and hell.

Now most images and understandings people have of heaven and hell are conceived of in terms of separation.

Heaven is "up there",
hell is "down" there.
Two different places,
far apart from each other.

One over *there*,
the other over *there*.

This makes what Jesus does in his story about the man with two sons particularly compelling. Jesus puts the older brother right there at the party, but refusing to trust the father's version of his story. Refusing to join in the celebration.

Hell is being at the party.
That's what makes it so hellish.
It's not an image of separation,
but of integration.

In this story, heaven and hell are within each other,
intertwined, interwoven, bumping up against each other. [...]

There is much for us here,
about heaven,
hell,
and the news that is good.

*

First, an observation about hell.

Hell is our refusal to trust God's retelling of our story.

(Bell s. 168ff)

Bell diskuterar efter detta olika människors olika berättelser och att vi människor "all have our version of events". Som exempel tar han att vissa människor tror att de inte duger som de är medan andra tror att de duger så pass att de inte behöver Gud. Han fortsätter sedan med att diskutera (på sidan 173), i sin egenvalda framställning, frågan om Guds kärlek kontra Guds dom:

This story, the one Jesus tells about the man with two sons, has everything to do with our story. Millions

of people in our world were told that God so loved the world, that God sent his Son to save the world, and that if they accept and believe in Jesus, then they'll be able to have a relationship with God. [...] Millions has been taught that if they don't believe [...] God would have no choice but to punish them forever in conscious torment in hell. God would, in essence, become a fundamentally different being to them in that moment of death, a different being for them *forever*. A loving heavenly father who will go to extraordinary lengths to have a relationship with them would, in the blink of an eye, become a cruel, mean, vicious tormenter who would ensure that they had no escape from an endless future of agony. [...]

Does God become somebody totally different the moment you die?

(Bell s. 173f)

Bell fortsätter med att hävda att en far som agerar som denna nyss presenterade gudsbild vore en dålig far, och menar att "[t]hat kind of God is simply devastating". Hemligheten i många människors hjärtan, fortsätter Bell, är att de inte älskar Gud, vilket beror på att de har ställts inför en gudsbild som inte går att älska eftersom den är "terrifying". Om det är något fel med Gud kommer ingen marknadsföring, hur smart den än är, att lyckas dölja denna förskräckliga – "awful" – verklighet. Sedan följer en återkoppling till berättarperspektivet:

Hell is refusing to trust, and refusing to trust is often rooted in a distorted view of God. Sometimes the reason people have a problem accepting "the gospel" is that they sense that the God lurking behind Jesus isn't safe, loving, or good. It doesn't make sense, it can't be reconciled, and so they say no. They don't want anything to do with Jesus, because they don't want anything to do with that God.

What we see in the older brother is that our beliefs matter. They are incredibly important. Our beliefs shape us and guide us and determine our lives.

We can trust God's retelling of our story,
or we can cling to our version of our story.

And to trust God's telling,
we have to trust God.

Several distinctions are important here.

First, one about our choices. We are free to accept or reject the invitation to the new life that God extends to us.

Our choice.

We're at the party,
but we don't have to join in.

Heaven or hell.

Both at the party.

There are consequences for the older brother,
just as there are for us.

To reject Gods grace,

to turn from Gods love,
to resist God's telling,
will lead to misery.

It is a form of punishment, all on it's own.

This is an important distinction, because in talking about what God is like, we cannot avoid the realities of God's very essence, which is love. It can be resisted and rejected and denied and avoided and that will bring another reality. Now, and then.

(Bell s.175ff)

4.8.1 *Selektion*

I detta långa återgivna textstycke används utvidgande strategier när berättelsen om den förlorade sonen ses som tre olika berättelser. Varje berättelse ges en essens, de identifieras genom att de handlar om varsin sak. Detta hade också kunnat vara en inskränkande strategi om de essentiella definitionerna hade varit uteslutande, om Bell hade uttryckt att de tre versionerna har varsin innebörd och *ingen annan innebörd* – vilket dock inte görs. Att betrakta bibelberättelsen som innehållandes tre versioner utvidgar i stället texten både till innehåll och omfång. Detsamma gäller att berättelsen, som vanligtvis tolkas som en illustration av himmelriket och nåden som låter syndare komma till himlen, betraktas även som en berättelse om helvetet. Det tillför en extra aspekt till Bells text, och ökar även det dess innehåll. Här överlappar en utvidgande strategi en öppnande strategi. Att tolka berättelsen som handlandes om helvetet är en öppnande strategi genom att det öppnar ramarna för vad texten kan uttala sig om. Vidare öppnande strategi är framhävandet av att "[t]here is much for us here". En svagt slutande strategi finns dock, när helvetet ges en essentiell definition i "[h]ell is our refusal to trust God's retelling of our story", åtminstone om man tolkar denna definition som uttömmande.

På skalan homogeniserande – heterogeniserande är texten mer lagd åt det heterogeniserande hållet. Detta genom de flera perspektiven, genom att texten problematiserar bilden av himlen och helvetet som olika platser och även genom att liknelsen om de tre sönerna tolkas på ett något problematiserande sätt.

Sammantaget används öppnande och utvidgande strategier mycket, och stycket är något heterogeniserande.

4.8.2 *Kombination*

Detta fragment, här kallat "helvetet ur berättande perspektiv", innehåller både associativa, dissociativa, assimilativa och dissimilativa strategier. Eftersom det fragmentet är långt analyseras det här i den ordning det är skrivet, snarare än genom att dela upp associativa och dissociativa

respektive assimilativa och dissimilativa strategier för sig. Detta för att underlätta för läsaren att följa med i analysen.

Ett antal essentiella definitioner förekommer i texten. Att Bell fastställer att berättelsen om den förlorade sonen handlar om tre olika berättelser eller perspektiv är en sådan, och innebär att en assimilativ strategi används. Detsamma gäller påståendet "[t]he difference between the two stories is, after all, the difference between heaven... and hell" och frasen precis innan: "The question, then, is the same". Bell gör här en definition av typen "det här handlar om det där" eller "A handlar om B". Att identifiera en essens i en berättelse på detta sätt, 'egentligen handlar det om...', är en essentiell definition vilket bäst placeras under assimilativ strategi, eftersom det identifierar ett textelement med ett annat, ett berättande textelement med ett textelement som sägs sammanfatta det viktiga i eller poängen med det första textelementet.

Raderna som lyder "[t]he difference between the two stories is, after all, the difference between heaven... and hell.[...] Heaven is 'up' there, hell is 'down' there. Two different places, far apart from each other." använder både dissimilativa och assimilativa strategier. Att definiera en skillnad som är så stark mellan "the two stories" (faderns respektive den äldre sonens berättelse) som skillnaden mellan himmel och helvete är en dissimilation, då två textelement ställs långt ifrån eller rentav i motsatsförhållande till varandra. Denna dissimilation sker samtidigt som en assimilativ strategi tas i bruk: himlen är denna historia, helvetet är denna andra historia. Alltså assimileras de två berättelserna med varsitt begrepp. Likaså assimileras "up' there", respektive "down' there" med himlen respektive helvetet, och utan att någon plats beskrivs assimileras himlen och helvetet också med två olika platser. Dessa tillfälliga assimilationer, himlen som en plats och helvetet som en annan, är dock inget Bell ställer sig bakom, visar det sig. Istället är det en tillfällig konstruktion han gör för att sedan uppnå en viss effekt. Denna effekt är den starkare dissimilation som uppstår när konstruktionen bryts av den dissimilativa strategin "[i]t's not an image of separation, but one of integration". Himlen och helvetet *är* alltså inte två olika platser, menar Bell (ett påstående som är en dissimilativ strategi), utan båda är "being at the party", att vara med på festen. Frasen "It's not an image of separation, but one of integration" innehåller alltså en dissimilativ strategi direkt följt av en assimilativ strategi.

Jesus knyts till berättelsen genom associativ strategi helt enkelt genom ägandeformen "what Jesus does in *his* story" (tillagd kursivering). Både berättelsen och Jesus knyts sedan genom associativ strategi till uppfattningen att "heaven and hell are within each other, intertwined, interwoven, bumping up against each other." Bell hävdar alltså att 'detta är Jesus berättelse, och i denna berättelse (som alltså är Jesus') är himlen och helvetet sammanvävda'.

Efter detta används associativ strategi även då historien, den om den förlorade sonen, associeras

med "heaven, hell and the news that is good" genom att författaren skriver att historien har mycket att säga om dessa tre.

Assimilativ strategi används, återigen, när helvetet ges en essentiell definition som "our refusal to trust God's retelling of our story", vilket ett par sidor senare återkommer i formuleringen "Hell is refusing to trust".

Nämmandet att "[t]his story [...] has everything to do with our story" är en associativ strategi eftersom det bygger ett samband, ett samband mellan "this story" och "our story" (dock är det inte en assimilativ strategi eftersom inget textelement identifieras med något annat textelement; det är inte en definition utan istället ett "har att göra med").

Bells jämförelse mellan en grym Gud och en mänsklig far, som betar sig likt denna grymma Gud gör, är också en associativ strategi. För att bedöma gudsbilden jämför Bell med hur en människa i vad han anser är motsvarande position skulle bedömas, och detta bygger ett analogiskt samband där slutsatser kring det ena textelementet överförs till ett annat textelement. En sådan slutsats är att en sådan Gud är "terrifying".

Bell skriver om att många kristna bär på hemligheten att de inte älskar Gud, vilket beror på att den bild av Gud som de har är skräckinjagande, och att mångas svårigheter med att ta emot evangeliet beror på att de anar att guden "bakom" Jesus, "lurking behind Jesus", inte är särskilt god. Här bygger Bell ett samband, via associativ strategi, mellan den presenterade gudsbilden (en grym Gud) och kristnas oförmåga att älska Gud respektive icke-kristnas oförmåga att ta emot evangeliet. Det associativa sambandet är ett kausalt sådant: att något resulterar i något annat.

Associativ strategi används även när Bell menar att det vi ser hos den äldre brodern är att det är oerhört viktigt vad vi tror – associativt eftersom historien knyts samman med en innebörd som finns utanför texten. Sedan byggs ett kausalt samband, som är en associativ strategi, igen: "Our beliefs shape us and guide us and determine our lives".

En dissociativ strategi tillämpas när författaren menar att "[w]e can trust God's retelling of our story, or we can cling to our version of our story". Främst genom ordet "or" markeras här att dessa två alternativ är just alternativ och i ett konfliktförhållande till varandra. Associativ strategi tillämpas när att lita på Gud anges som en förutsättning för att lita på "Gods telling", Guds berättande. En association sker igen när både himlen och helvetet sägs vara på festen: "[b]oth at the party".

Stycket som konstaterar att vända sig bort från Guds kärlek leder till djupaste olycka och kommenterar detta som "a form of punishment, all on its own" bygger ett samband mellan "punishment" och denna beskrivning. Genom att förklara att detta bortvändande *är* ett straff ("It is a form of punishment") använder författaren här assimilativ strategi, och antyder för övrigt ett

samband som handlar om att den människa som vänder sig bort från Gud straffar sig själv, snarare än att Gud straffar henne. Slutligen är ”God is love” en klart assimilativ strategi.

På det stora hela ger författaren 'Guds straff' och helvetet en ny innebörd – ny och radikal sett inom evangelikala kretsar. Som synes används någon enstaka dissociativ strategi, en del dissimilativa och massor av assimilativa och associativa strategier för detta.

4.8.3 Prioritering

Inom ramen för denna konstruktivistiska analys kan de många essentiella definitioner som Bell gör (påståenden av typen 'denna berättelse handlar om...' följt av ett enda begrepp eller kort påståendesats) bedömas som *betonande strategi*. Denna strategi framhåller som bekant vissa element som viktiga, vilket essentiella definitioner också gör. Flera essentiella definitioner används i ovanstående textstycke. Till att börja med är själva identifierandet av tre berättelser inom berättelsen en essentiell definition. Författaren framhåller därmed berättarperspektivet som det väsentliga – ”I retell this story of Jesus's, because of the number of stories being told in this one story”, har den underförstådda innebörden: 'det *viktiga* i denna berättelse är att den innehåller flera berättelser'. Den redan analyserade meningen ”[i]t's not an image of separation, but of integration” är en essentiell definition, och tjänar därför samtidigt som betonande strategi. Detsamma gäller meningen som följer direkt därpå: ”[i]n this story, heaven and hell are within each other [...]”. Bell identifierar något i berättelsen om den förlorade sonen som han menar säger något om helvetet, och att lyfta fram detta budskap innebär betonande strategi. På samma sätt används betonande strategi när Bell slår fast att ”we create hell whenever we fail to trust God's retelling of our story” (s. 173), ”Hell is refusing to trust” (s. 175) och ”God is love” (s. 177).

På ett mer direkt sätt använder Bell betonande strategi för att understryka hur viktigt det är vad man tror: ”our beliefs matter. They are incredibly important”.

För att gå vidare med upp- och nedvärderande strategier används uppvärderande strategier för att ge positiv laddning åt faderns berättelse, och nedvärderande dito av den äldre och även den yngre sonens berättelse. Identifierandet av olika berättelser är som tidigare nämnt en dissimilativ eller dissociativ strategi, men också en förutsättning för en graderande strategi som sedan används. På s. 165 börjar utvecklingen av temat att det finns olika versioner av samma historia: ”the number of stories being told in this one story”, och en värdeskillnad mellan historierna börjar att antydans. När denna värdeskillnad blir mer uttryckt blir den till en graderande strategi, och denna värdeskillnad blir uppenbart uttryckt på sidan 171: ”[t]he difference between the two stories is, after all, the difference between heaven... and hell.” (här förutsätts att ”heaven” har en starkt positiv laddning och ”hell” dito negativ laddning). Detta tema utvecklas under hela kapitel 7: temat att det finns

olika versioner av samma historia eller olika berättelser som åsyftar samma referent (för att använda en något teknisk formulering), och att dessa olika versioner eller berättelser skiljer sig åt på ett oerhört avgörande sätt. Temat byggs av å ena sidan dissociation och dissimulation, när författaren skiljer element åt genom att betona själva olikheten i versionerna, och å andra sidan av olika värdering av dessa versioner, när författaren i värderande ordalag (främst "heaven" och "hell") förklarar hur ödesdigert stor skillnaden mellan versionerna är. På så sätt präglas hela kapitlet av dissociativa, dissimilativa och graderande strategier som samverkar med varandra.

4.8.4 Artikulation

Författaren förklarar och analyserar i detta kapitel, både i de stycken som citeras och i de som refereras, innebörden i liknelsen om den förlorade sonen. Detta är uttydande strategier. Vidare förklaras betydelsen i var och en av de tre versionerna som framställs, vilket också är uttydande. Även de tidigare nämnda essentiella definitionerna innebär uttydande strategi genom att författaren med hjälp av dem lyfter fram ett budskap eller en innebörd på ett explicit sätt, i syfte att just explicit uttrycka ett koncentrat av något som annars kan vara otydligt eller tvetydigt. Detta gäller alla tidigare nämnda essentiella definitioner i stycket: de är även uttydande strategier.

Även antydande strategier förekommer. Mycket i kapitlet må vara inte helt lätt att förstå eller helt uppenbart för läsaren hur det skall tolkas, men sett till att ämnet är så pass abstrakt måste det dock inte vara fråga om antydande strategi var gång en tolkningsbar mening förekommer. Hur som helst finns ett mer utpräglat fall av att framställa textelement indirekt: "[d]oes God become somebody totally different the moment you die?" Eftersom detta är en retorisk fråga överlåter författaren slutsatsen till läsaren, vilket kallas för interferens och är en antydande strategi. Även "will he trust his version of his story or his father's version of his story?", "[w]ho will he trust?" och "[w]hat will he believe?" är antydande strategier, om än något svagare. De är inte helt vanliga frågor utan har spår av att vara retoriska frågor, eftersom de inte är något som författaren undrar utan något som används för att ange att det finns olika alternativ för den person som det handlar om. Eftersom vilket alternativ som väljs förblir utsagt är dessa frågor antydande strategier.

Perifrastisk strategi används egentligen genomgående i hela kapitel sju. Bell gör utläggningar i form av flera berättelser med resonemang om innebörden i dem och vad för slutsatser som kan dras av de exempel han ger. Detta stämmer helt in på definitionen av perifrastisk strategi då det är ett mångordigt sätt att skriva som ofta återkommer till samma tanke, och använder serier av synonymer för att ringa in sådant som är svårbeskrivet. De många essentiella definitioner som förekommer i stycket skulle kunna vara summariska strategier, men eftersom de kommer efter långa utläggningar och inte används som förkortningar (vilket exempelvis hade kunnat vara: "hädanefter kallar vi

denna sorts teologi för 'straffteologi'...) är de inte särskilt summariska.

Vad gäller syntetiserande och analyserande strategier dominerar de analyserande klart. Visserligen innehåller stycket symboler, men författaren låter inte dessa stå själva för sin betydelse utan går istället igenom vad de betyder. Undantagsfall är när retoriska eller halvretoriska frågor används, samma fyra frågor som ovan angavs som antydande strategier, eftersom deras svar inte anges utan blir hängande i luften som interferenser. De retoriska frågorna både uttrycker själva frågan och antyder ett hägrande svar, och på det sättet kommer flera plan i textvärlden till uttryck samtidigt. Alltså är dessa frågor syntetiserande strategi, medan stycket i övrigt domineras av analyserande strategier.

4.8.5 Relation

Utläggningen om hur en straffande Gud *vore*, som i "God would, in essence, become a fundamentally different being [...]" är en fiktiverande strategi. Då Bell menar att Gud faktiskt inte är som denna beskrivning anger, därav konjunktivformen *would*, så relateras här textvärlden till något påhittat (sett ur författarens perspektiv). Berättelsen om den förlorade sonen och dess olika versioner är också fiktiverande strategier. Bell framhåller dem som sagor, fiktion, som säger något om verkligheten, men han gör för den sakens skull inte anspråk på att själva berättelsen om den förlorade sonen skulle vara sann i sig. När Bell betraktar den ur det perspektiv han ser i berättelsen om den förlorade sonen förhåller han alltså faktiverande strategier, eller helt enkelt faktiskt existerande företeelser (faktiskt existerande enligt hans kristna världsuppfattning) mot en fiktionerad förklaring – förenklat sagt betraktar han verkligheten utifrån sagan. Det finns en verklighet, menar Bell, och det finns sagor som säger något om hur verkligheten är beskaffad. Resterande delar av fragmentet tillämpar faktiverande strategier, då himlen, helvetet (helvetet i någon bemärkelse) och Gud likväl som exempel ur Bells eget liv är helt verkliga ur hans perspektiv.

Vad gäller deskriptiva och normativa strategier bör man ha i åtanke att en värdering inte nödvändigtvis är en normerande strategi. För att något skall vara en normerande strategi är att en värdering finns nödvändigt, men inte tillräckligt. En normerande strategi är ett "så här bör det vara", till skillnad från enbart en värderande beskrivning: "detta är bra" eller "detta är dåligt". Således är en normerande strategi när något, ett textelement, värderas och det samtidigt finns med *ett uttryckt eller antytt handlingsalternativ*. Sådana finns i denna text i frasen "[t]here is much for us here/about heaven,/hell,/and the news that is good" eftersom denna fras fungerar som en uppmaning till läsaren att beakta vad berättelsen som åsyftas kan säga om himlen, helvetet och de goda nyheterna. "There is much for us here" är alltså normativ strategi. Stycket som beskriver en straffande Gud faller inom samma kategori: "God would, in essence, become a fundamentally different being [...]" A

loving heavenly father [...] would, in the blink of an eye, become a cruel, mean, vicious tormenter who would ensure that they had no escape from an endless future of agony.”. Att detta är en normativ strategi antyds av ordet *would*. Bell antyder genom denna konjunktiva formulering att detta inte är hur saker *är* utan hur de *kan vara*. Genom de negativa värderingarna (*cruel, mean, vicious tormenter*) antyder han att denna gudsbild *bör* man inte ha. Samma skrivstrategi återkommer några rader senare: ”[i]f God can switch gears like that, switch entire modes of being that quickly, that raises a thousand questions about whether a being like this could ever be trusted, let alone be good.” Just kombinationen av värderingar och modala hjälpverb som uttrycker möjlighet (*would*, kan översättas *skulle*) antyder att det som står inte handlar om enbart en värderande beskrivning utan föreslår ett handlingsalternativ, i detta fall att läsaren har handlingsalternativen att tro på en straffande och dålig gudsbild eller på en annan, bra gudsbild.

Det är även en normativ strategi när Bell hävdar att man måste fråga sig vad för slags Gud man tror på och att om det är något fel med ens Gud kan ingen marknadsföring dölja det. Detta finns inte här ovan citerat från grundtexten, men refererat (se *Fragment 8*, s. 56 alternativt Bell s. 175). Att det rör sig om ett val är tydligt när författaren hävdar att vägra att lita på Gud ”is often rooted in a distorted view of God” och utvecklar detta i ”[w]e can trust Gods retelling of our story, or we can cling to our version of the story” och anger därmed att dessa olika gudsbilder är en valmöjlighet. Normativa strategier används således med viss betydelse i detta halva kapitel. Detta är värt att notera eftersom deskriptiva strategier, vilket resten av texten består av, vanligtvis är det normala och normativa strategier är undantag.

Sett till ämnet används preciserande strategier relativt mycket, på bekostnad av depreciserande strategier. Eftersom ämnet är abstrakt får bedömningen ta hänsyn till detta, och samtidigt som vaga och mångtydiga begrepp används (Gud, himmel, helvete, kärlek, straff) så förklaras de och reds ut i den mån detta är möjligt – det är åtminstone en av författarens avsikter. Sammantaget är fragmentet svagt preciserande.

Vad gäller konkretiserande kontra abstraherande strategier ger detta långa fragment, det ovan citerade tillsammans med det ovan refererade, ganska mycket visuell information. Återgivandet av berättelsen om den förlorade sonen är i sig relativt konkret vad gäller visuell information: en fader och två söner, en son som får en ring på sitt finger, skor på fötterna och en dräkt kring sin kropp, den missnöjde sonen som kommer gående över åkrarna, en fest och en slaktad gödkalv. När författaren blir mer generaliserande används ändå inte väldigt abstrakta begrepp: ”[m]illions of people in our world were told that” hade kunnat skrivas mer likt ”en vanlig föreställning är” eller ”ett vanligt budskap är” (fast på engelska, givetvis), vilket vore något mindre visualiserande eftersom en sådan formulering utesluter subjektet *people*. När Gud jämförs med en mänsklig far ger

detta också bilder, då Bell konkretiserar med att hävda att om en mänsklig far agerade som en straffande Gud (det vill säga straffade barn med att plåga dem i ett helvete) skulle man ringa myndigheterna; *call the authorithies* (Bell s. 175). Vid stycket om att ingen marknadsföring kan dölja ”if something is wrong with your God” ges en mycket visuell uppräknig: ”no amount of clever marketing / or compelling language / or good music / or great coffe / will be able to disguise [...]” (Bell s. 175)

Sammantaget används konkretiserande strategier relativt mycket men abstraherande dito endast blygsamt i detta fragment, som utgör första halvan av kapitel sju.

5 Resultat

I följande avsnitt sammanfattas och sammanförs de resultat som tas upp i analysdelen. Resultaten är tematiserade, vilket innebär att de presenteras under olika rubriker som anger vad för återkommande teman resultaten följer.

5.1 Tema: Bells godkännande av ordet *hell*

I Fragment 7, från bokens kapitel 3, görs en viktig sammanfattning av hur Bell ser på själva ordet ”hell”. Att det rör sig om just en sammanfattning markeras med formuleringen ”[t]o summarize, then” (Bell s. 93), och genomgången är bara några meningar lång, mindre än en halv boksida.

Vad ”hell” anspelar på ges en förklaring, med hjälp av assimilativa strategier som definierar helvetet och associativa strategier som anger helvetets ursprung som ”the secrets hidden deep within our hearts”. Helvetets ursprung anges alltså som en del av förklaringen av helvetets innebörd. Viktigt är att Bell även betonar starkt, genom betonande strategier, vikten av själva begreppet. I samma mening som författaren framhäver att ”hell” syftar på jordiskt lidande och jordisk ondska (och undviker att nämna en efterjordisk innebörd i ”hell”) samt på att ta avstånd från det liv som Gud har skapt människan för, betonas att ”vi” behöver, ”we need”, detta begrepp. Stycket avslutas, som visat, även med den betonande strategin ”[l]et's keep it” (Bell s. 93). Samtidigt som Bell är kritisk mot hur helvetet av vissa betraktas som en evig straffort har han alltså inga invändningar mot att det talas om just ”hell”. Bells kritik rör sig istället på idéplanet, utan att ifrågasätta det språkliga.

Som synes är den språkliga diskussionen kring just detta ord inte särskilt omfattande, utan kompletteras av resonemang kring andra begrepp, de begrepp som ”hell” anspelar på och som förekommer i Bibeln, vilket finns under nästa tema.

5.2 Tema: Om helvetets svaga förekomst i Bibeln

När helvetets förekomst i Bibeln avhandlas i bokens tredje kapitel (se *Fragment 4* och *Fragment 5*) inleder Bell med att betona att förekomsten är klen: "There isn't an exact word or concept in the Hebrew scriptures for hell other than a few words that refer to death and the grave." (Bell s. 64).

Värt att notera är att när diskussionen kommer till *Gehenna* ges detta relativt stort utrymme, medan *Sheol*, *Tartarus* och *Hades* berörs mycket knappt och snart avfärdas. Dessa tre sistnämnda begrepp klumpas ihop med varandra, med grekisk mytologi och med "a holdover from primitive, mythic religion" (Bell s. 69). Detta sker främst genom associativa strategier: *Hades* är en grekisk motsvarighet till *Sheol*, *Sheol* och *Tartarus* betyder bara "something similar to hell" (Bell s. 69, tillagd kursivering), och *Tartarus* är hämtat från den grekiska mytologin. Genom associativ strategi utesluts dessa tre ord, och därmed deras eventuella förmåga att säga något om helvetet, på grund av deras ursprung.

Med betonande strategi framhävs *Gehenna* som den främsta motsvarigheten till "hell". Bell fastställer (med hjälp av assimilativ strategi: att uttryckligen definiera ett textelement med ett annat) att *Gehenna* var en brinnande soptipp, och att det var just denna som Jesus refererade till. Han tycks tolka detta som ett retorisk grepp, som ett medel Jesus använde främst för att nå ut till sina åhörare: "Gehenna was an actual place that Jesu's listeners would have been familiar with". Intressant är att Bell bekräftar *Gehenna* som liknelse eller omskrivning för helvetet, men samtidigt avstår från att diskutera vad denna liknelse har för referent – det vill säga att om Jesus ansåg en brinnande soptipp vara en lämplig liknelse, kan det argumenteras att det måste finnas en referent, något 'i andra änden' av liknelsen, som har vissa likheter med en brinnande soptipp. Detta uppmärksammar inte Bell. Istället tycks han nästan låta den retoriska vinsten i att Jesus använde ett bildspråk som åhörarna kunde relatera till tränga undan liknelsens möjliga syfte att faktiskt beskriva helvetet. Detta kan man ana genom den antydande, summariska slutkommentaren "the town garbage pile. And that's it." (Bell s. 64)

Vad liknelsen *Gehenna* har att säga om helvetets egenskaper, eller ifall det i själva verket inte säger något om helvetet alls, lämnas utsagt.

5.3 Tema: Bell om helvetets egenskaper

En stor fråga för *Love Wins* är huruvida helvetet är evigt. I denna fråga är begreppet *aion* centralt, vilket syns på att det återkommer som föremål för argumentation gång på gång. I kapitel 2 (se *Fragment 2*) förklaras *aion* som "a period of time with a beginning and an end" (Bell s. 31). Detta är en inskränkande och en slutande strategi. Detta eftersom det bara är en av flera möjliga definitioner, vilket Bell själv skriver. Slutet av kapitel 2 handlar om himlen, och där återkommer

aion (se *Fragment 3*), nu förklarar som ”a particular intensity of experience that transcends time (Bell s. 57)”. Ett förtydligande görs av vad det innebär att himlen varar i en aion: ”[l]et me be clear: heaven is not forever in the way that we think of forever” (Bell s. 57). I kapitel 3, slutligen, som bär titeln ”Hell” lyfter författaren fram Jesus liknelse om får och getter i Matteusevangeliet 25. Getterna i liknelsen kommer att skickas till något (till en *kolazo*; ett annat begrepp vars innebörd diskuteras) som varar i en aion. Bell framhäver att aion i detta sammanhang kan betyda ”period” eller ”intense experience” men att det ofta tolkas fel, av översättare eller av läsare, till att betyda ”eternal” eller ”forever”. Här förs begreppet olam in, som enligt Bell ligger närmre ”forever” i betydelse men som ändå inte alls behöver betyda ”forever” som ordet vanligtvis tolkas.

Vad Bell gör i hela denna diskussion av aion är att han återanvänder de betydelser han tidigare har gett begreppet för att nu beskriva en egenskap hos helvetet; en egenskap hos det som getterna i liknelsen skickas iväg till som alltså skulle vara i en aion. Alla dessa definitioner är fall av assimilativa strategier, men även av dissimilativa strategier när det anges vad ett ord *inte* betyder. Därefter i kapitel 3 sammanförs olam med aion och får genom associativ strategi färga av sig på innebörden i aion. Konkretiserande strategier i form av bilder och exempel används för att illustrera vad Bell syftar på. Bells slutsats blir att när Bibeln talar om eviga straff och Jesus nämner evighet så är det en felaktig tolkning att betrakta detta som evigt, ”eternal”, förstått som tid mätt i timmar. Förenklat sagt påstår Bell att helvetet inte är evigt.

Däremot är helvetet inte heller uttryckligen begränsat till en lång eller kort tidsperiod, antyds det, eftersom den ”period of pruning” eller ”period of trimming” som getterna skickas till är just ”an intense experience of correction” (Bell s. 91) som ”transcends time” (Bell s. 57). Helvetet tycks vara någon form av upplevelse som inte går att mäta i tid – budskapet blir inte tydligare än dessa antydningar.

Tydligare är däremot budskapet vad gäller att helvetet inte är en avlägsen plats. Först anges detta omdöme om himlen i slutet av kapitel 2, precis innan *Fragment 3* (se inledningen till detta fragment). Senare, i det sjunde kapitlets långa utläggning om den förlorade sonen, förklaras att himlen och helvetet båda är med på festen, ”both at the party” (Bell s. 176). Himlen och helvetet är ”not an image of separation but one of integration” och ”heaven and hell are within each other, intertwined, interwoven, bumping up against each other” (Bell s. 170). Utifrån premisen att himlen inte är någon annan, avlägsen plats bör påståendet att helvetet och himlen är tillsammans ge slutsatsen att inte heller helvetet är en avlägsen plats. Vidare i det sjunde kapitlets utläggning förklarar Bell helvetet som människors vägran att ta del av Guds berättelse. Detta framhåller helvetet som en upplevelse snarare än en plats. Grundstrukturen är att Bell bygger en eskatologi, en himmel-och-helvete-lära, i berättelsen om den förlorade sonen. Detta görs främst genom att

textelement knyts till varandra genom essentiella definitioner, oftast assimilativa strategier, och genom att textelement separeras genom dissimilativa strategier. Betonande och perifrastiska strategier spelar också en stor roll då de betonande strategierna finns i varje essentiell definition och de perifrastiska är att så många och långa utläggningar används för att framföra budskapet.

Bell nämner aldrig uttryckligen att helvetet är något som eventuellt väntar efter döden. Däremot antyder han i sin summering av helvetet på s. 93 (se *Fragment 7*) att det finns på jorden, genom formuleringen att "hell" syftar på "the massive, society-wide collapse and chaos that comes when we fail to live in God's world [...]" (Bell s. 93). Förutsatt att detta "society" inte syftar på något samhälle bortom nu levande människors upplevda, jordiska verklighet är detta en faktiverande strategi. Denna tolkning är mest trolig med tanke på att meningen före nämner "the very real consequences we experience" (Bell s. 93). Alltså använder Bell faktiverande strategi för att uttrycka att helvetet finns – men nödvändigtvis inte enbart – på jorden.

5.4 Tema: Avståndstagande från idén om helvetet som straff

I samma kapitel och fragment som nyss nämnts tar Bell avstånd från uppfattningen att helvetet är ett straff från Gud. Genom bilden att helvetet är att vägra att ta del av Guds historia förklaras hur helvetet beror på människors möjlighet att ta del av en himmelsk eller helvetisk verklighet. Helvetet gestaltas här alltså inte som ett straff utan som en upplevelse – mer av en inre verklighet än en yttre. Denna upplevelse antyds gå att välja bort, inte vid ett visst tillfälle eller under en begränsad tid utan snarare pågående, som att människan kan välja himmel eller helvete konstant medan hon upplever dem. När helvetet, på s. 170, har fastställts som vägran att lita på Gud, börjar normativa strategier att användas för att måla upp problemen med en straffande Gud. Som nämnts i analysen används fiktiverande och normativa strategier när det beskrivs hur en straffande Gud vore ("would be"), exempelvis "a cruel, mean, vicious tormenter who would ensure that they had no escape from an endless future of agony" (Bell s. 173f).

Ett förenklat sätt att återge resonemangskedjan är att en Gud som dömer människor till evigt lidanden vore en dålig Gud, och denna gudsbild vore dålig. Därför dömer inte Gud människor till ett evigt helvete, istället är det människan själv som väljer att uppleva helvetet och som även kan välja att sluta uppleva det. Helvetet är inte ett straff som följer efter ens vägran att följa Guds berättelse, utan att vägra Guds berättelse är helvetet – "[i]t is a form of punishment, all of it's own" (Bell s. 176).

I hela Bells budskap – att historien om den förlorade sonen handlar om himlen och helvetet, att en straffande Gud vore som en grym mänsklig far och att en sådan gudsbild hindrar icke-kristna från att vilja bli kristna och kristna från att älska Gud – används associativa strategier. Samband

konstrueras mellan de olika textelementen, och det största och mest avgörande sådana associativa sambandet är att berättelsen om den förlorade sonen överhuvudtaget är, som Bell menar, en gestaltning av himlen och helvetet. Detta är bärande för budskapet. Även assimilativa strategier används rikligt, vilket är det normala vid definitioner.

5.5 Tema: Fiktiverande strategier och berättande

Under strategitypen relation finns faktiverande och fiktiverande strategier. Av dessa är faktiverande strategier absolut vanligast i *Love Wins*, vilket inte är egendomligt med tanke på att hela boken handlar om verkliga problem och frågor (i varje fall verkliga för författaren och bokens tilltänkta läsare). Dock är det anmärkningsvärt att, sett i förhållande till detta, fiktiverande strategier ändå spelar en viktig roll i Bells skapande av innebörd i begreppet helvetet. Den långa utläggningen om den förlorade sonen där sagan, som inte gör anspråk på att vara sann i sig, används för att säga något om verkligheten är bokens mest betydelsebärande fiktiverande strategi. Andra fiktiverande strategier tar ett motsatt perspektiv: de målar upp fiktiva bilder för att fastställa att verkligheten *inte* förhåller sig på det sätt som visas upp. Detta gäller kapitel sju, där en Gud som dömer människor till lidande i ett evigt helvete liknas vid en mänsklig far och framställs som orimlig och därmed osann. Det gäller även när *Sheol* beskrivs som en mörk och mystisk plats och när *Tartarus* beskrivs som ett mytologiskt begrepp.

Berättelser är för övrigt ett återkommande drag i *Love Wins*. Aion förklaras i kapitel 2 med hjälp av beskrivningen av en klocka som tickar samt av att vara förälskad. Olam diskuteras med nämnandet av Jona i fiskens buk. Introduktionen av *Gehenna* och *Sheol* i kapitel 3 inleds med ett kort berättande om när författaren mötte protester från folk med jackor märkta med ”turn or burn”, och återgivanden av vad Jesus har sagt vid olika tillfällen är till viss del också berättande. Till detta kommer flera andra personliga minnen som Bell återger, utanför de återgivna fragmenten. Dessa både 'fiktiva' och 'faktiva' berättelser använder Bell, i förlängningen, till att konstruera eller beskriva vad helvetet innebär.

5.6 Tema: Prioritering

Den konstruktivistiska strategitypen prioritering och i synnerhet strategin gradering förtjänar att lyftas fram särskilt. Ett återkommande grepp i det av *Love Wins* som här har analyserats är att textelement rangordnas i vikt så att det uppstår en hierarki mellan viktigt, mindre viktigt och oviktigt. Ofta betonas vikten av ett textelement med betonande strategi, för att därefter även graderas gentemot andra textelement. När aion introduceras i kapitel 2 presenteras ett par alternativa tolkningar av detta ord, varav en ges företräde som mest giltig (betonande och

graderande strategi). En sådan uppdelning sker igen i slutet av kapitlet när aion avhandlas igen. Då görs en uppdelning i en mest korrekt innebörd (aion förstått som en upplevelseintensitet som övergår tiden), en inte fullt så korrekt (aion förstått som en era med en början och ett slut) och en ogiltig (aion förstått som vanlig, upplevd tid som aldrig tar slut). När Bell skriver om helvetet, *Sheol* och *Gehenna* i kapitel 3 anges "Gehenna, the town garbage pile" (Bell s. 64) som en gångbar sammanfattning av helvetets bibliska förekomst. Andra begrepp som kan anspela på helvetet, däribland *Sheol*, framställs som mindre giltiga. När *Tartarus* och *Hades* presenteras, i samma kapitel, betyder de "something similar to hell" (Bell s. 69) och ses alltså som *mindre viktiga* helvetesreferenser än *Gehenna*. Helvetestro benämns där som primitiv, mytisk och utdaterad, och graderas på så sätt som oviktigt för en kristen tro som inte är primitiv, mytisk och utdaterad. Att olika översättningsalternativ har olika giltighet återkommer i slutet av kapitel 3, om aion och olam. Slutligen används graderande strategier i det långa *Fragment 8: helvetet ur berättande perspektiv*. Olika versioner av en historia värderas och graderas olika, där Guds version av "vår" historia tilldelas högst värde. I alla dessa fall skapar Bell en rangordning mellan vikten i de olika textelementen medelst graderande strategi.

5.7 Diskussion: Jämförelse mellan resultat och tidigare forsknings resultat

För vidare forskning kan det vara upplysande att visa hur denna uppsats förhåller sig till tidigare forskning om Bell, även gällande resultat. Detta gäller förstås sådana resultat som är jämförbara, och denna uppsats skiljer sig i mycket från de tidigare presenterade avhandlingarna som helt eller delvis handlar om Rob Bell.

För att återvända till Megan Maries *Commonplaces in Religious Rhetoric* är det en diskursanalys om *commonplaces* i Bells predikotexter (text i bred bemärkelse, inkluderande talad text).

Commonplace kan i sammanhanget närmast översättas som (ständigt) återkommande tema för en talare eller skribent. Resultat är att *commonplaces* ofta används för att bygga upp den gemenskap som finns i megakyrkor. Marie identifierar tre framträdande *commonplaces* i Bells retorik, böcker, predikningar, podcasts, kortfilmer och turnéer: *community* (gemenskap eller trosgemenskap), *empire* (imperium) och *paradox*. Temat *community* eller (församlings-)gemenskap är något som Bell idealiserar (Marie s. 134). *Community* erbjuder människor en upplevelse – främst känslomässig – av tillhörighet och stöd som många saknar i den postmoderna världen (Marie s. 137). Medan det krisande, senkapitalistiska samhället ofta misslyckas med att bygga gemenskaper fortsätter megakyrkorna att vara oerhört framgångsrika i detta, och detta förhållande ger avtryck i Bells retorik (Marie s. 138). Ett talande, konkret exempel på hur Bell påverkar sin församling till att identifiera sig som just församlingsgemenskap är hans predikan *Bread and Buckets*. Vid denna fick

de åhörare, bland totalt cirka 4000, som kände sig välbärgade lägga valfri summa pengar i hinkar framme vid podiet, och de som upplevde sig som ekonomiskt nödställda fick ta valfri summa ur samma hinkar (Marie s. 135). Gällande det andra konceptet *empire* målar Bell ofta upp en bild av att det moderna (amerikanska) samhället är i centrum av ett imperium. Imperium används som en metafor, som används för att få församlingen att identifiera och engagera sig mot imperiet (Marie s. 170). Delar i skapandet av detta tema består i att Bell kritiserar kristet sanktionerad militarism och miljöförstöring samt betonar att Bibeln till största del är en berättelse från människor som har levt i förtryck under olika imperium (Marie s. 173). Vad gäller temat paradox så talar Bell ofta om ett antal olika paradoxer, till exempel den att vara mänsklig och därmed både en andlig avbild av Gud och samtidigt en skör varelse skapad av jord. Paradoxer hävdar Bell finns i kärnan för det andliga livet. Han använder detta *commonplace* för att beskriva kristendomen på ett nytt sätt (Marie s. 214).

Vissa jämförelser går att göra mellan *Commonplaces in Religious Rhetoric* och denna uppsats. Helt övergripande ser båda studierna på Bells språkanvändning, som kan betraktas som ett fall av retorikanvändning inom ”megachurch”-rörelsen. De tre återkommande teman, *commonplaces*, som Marie tillämpar är mycket mer övergripande analysenheter – vilket hör samman med att de som bekant är del av en diskursanalys – än denna uppsats konstruktiva strategier, som är mer på detaljnivå. Dock har de gemensamt att de båda är abstraktioner av språkhandlingar, de är att klassificera språkhandlingar utifrån kategorier för att finna vad man kan kalla metoder eller grepp för kommunikation. *Commonplaces* är enheter sammansatta av flera mindre iakttagelser och därför kan de även jämföras med de sex teman som listas här ovan. Samtidigt är, som en parentes, redovisningen av denna uppsats resultat i sex olika teman just bara ett sätt att redovisa resultaten på, medan Maries *commonplaces* är en nödvändig del av hennes metod.

I en jämförelse mellan resultaten finns det dock inga egentliga likheter, och inte heller några motsägelser. Maries tre *commonplaces* sammanfaller inte med något av de sex teman som listar resultaten ovan, men utgör inte heller någon oförenlighet. De två studierna har använt verktyg eller metoder med visserligen vissa likheter, men har letat efter olika saker. Vidare menar Megan Marie att hennes projekt att analysera en pastors predikokonst (predikokonst – *homiletics*; ett begrepp som saknar direkt motsvarighet på svenska) utifrån retorisk aspekt är interdisciplinärt och att hennes studie av en företeelse inom kristendom ger nya perspektiv på retorikämnet. Föreliggande uppsats har däremot inga interdisciplinära ambitioner. I övrigt har de två studierna helt olika analysmaterial även om materialet kommer från samma författare. När Marie skrev sin avhandling hade *Love Wins* ännu inte getts ut. I *Commonplaces in Religious Rhetoric* förekommer helvetet knappt, ordet *hell* nämns endast fem gånger på 250 sidor.

Den andra avhandlingen som nämndes i inledningen var som bekant *Preaching and Culture: an*

In-Depth Analysis of the Engagements with Culture in the Sermons of Rob Bell, Timothy Keller, and Michael Pfleger av Rochelle L. Cathcart. Detta är en studie, återigen med retorisk infallsvinkel, i form av en kvalitativ deltagarobservation av predikningar av de tre nämnda pastorerna. Åtta predikotillfällen per pastor har valts ut och transkriberats. Analysverktyget är sex retoriska kategorier (*Logos - content, Ethos and Social Context, Pathos - Emotions, Environment/General Context, Embodiment* och *Position to Culture*) med sammanlagt 19 olika delfrågor för att undersöka hur pastorn i fråga involverar kultur, definierat utifrån Kathryn Tanners kulturkoncept, i sin predikan (Cathcart s. 86f, s. 4).

Catcharts avhandling kan jämföras med denna uppsats, och vad gäller resultat är då förstås endast Bell av intresse. Retorisk analys liknar konstruktivistisk analys genom att båda undersöker textfigurer, och precis som retoriska figurer är olika textfigurer så är konstruktiva strategier också det. Två av Cathcarts tretton analysfrågor överlappar i viss mån konstruktivistisk analys: ”What specific idioms, symbols, proverbs, metaphors, or quotes, does the preacher use?” (Cathcart s. 86) och ”To what specific church, community, national, and/or international (current and historical) events does the preacher refer?” (Cathcart s. 88). Både avhandlingen och uppsatsen identifierar textfigurer, med den lilla skillnaden att Catcharts analys frågar efter *vilka* (retoriska) figurer som förekommer medan den konstruktivistiska analysen frågar även *hur* textfigurer (konstruktiva strategier) skapas.

Mer konkret har både denna uppsats och Catcharts avhandling funnit att Bell använder historieberättande mycket i sin framställning. Förutom att själv berätta historier talar Bell även mycket *om* historier, vilket alltså noteras både här och i avhandlingen, och Cathcart lyfter fram att ordet *story* förekommer oerhört ofta i Bells predikningar (Cathcart s. 140). Fiktiverande strategier är som bekant när man refererar till något överkligt, till en saga. Detta gör Bell både i denna uppsats helvetesdiskussion och i de predikningar Catchart har undersökt, exempelvis när han illustrerar uppståndelsen genom en berättelse om en familj som har brist på mat men blir plötsligt och oväntat hjälpta av en granne (Cathcart s. 139f).

Catchart fastställer även att Bell i sina predikningar ställer många frågor, han avslutar ofta predikningarna med frågor och ger inte särskilt många svar (Cathcart s. 120). Att ställa frågor kallas i den konstruktivistiska analysen, när det rör sig om skriven text, för öppnande strategi, (under strategitypen selektion), och Bells frågeställande iaktas även i den (se rubrik 4.47). Att Bell lämnar mycket öppet för tolkning åt åhöraren är något som Catchart uppmärksammar genom ett citat: ”I believe that if you can resolve the sermon by the end of the sermon, something is inherently flawed with the sermon.” (Cathcart s. 258). En sådan otydlighet, eller ovilja att förenkla till tydlighet, syns även i hur Bell i denna uppsats skriver om helvetet som inte evigt räknat i timmar, utan att direkt

skriva att helvetet är ändligt.

I övrigt går avhandlingen och denna uppsats isär och frågar efter olika saker. Analysmaterialet är olika, men det bör nämnas att i en av Bells åtta predikningar nämns *Love Wins* som då var nyutkommen och mycket omtalad. I den predikan talar dock Bell inte om bokens innehåll utan om hur livet har varit för honom under den då kulminerande kontroversen (Cathcart s. 337). I Catcharts avhandling figurerar helvetet också ytterst knappt, *hell* nämns totalt fem gånger.

6 Referenser

Tryckta källor

Cordias Bibel, Svenska Bibelsällskapet och Bokförlaget Cordia AB, Uppsala 2001

Barlebo Wennerberg, Sören: *Socialkonstruktivism. Positioner, problem och perspektiv*.

Översättning: Nilsson, Björn. Liber AB, Malmö 2010. Original: *Socialkonstruktivisme. Positioner, problemer og perspektiver*. Samfundslitteratur, Fredriksberg 2000.

Bell Jr., Robert Holmes.: *Love Wins. A Book About Heaven, Hell and the Fate of Every Person Who Ever Lived*. Harper One, New York 2011

Cathcart, Rochelle L.: *Preaching and Culture: An In-Depth Analysis of the Engagements With Culture in the Sermons of Rob Bell, Timothy Keller and Michael Pfleger*. Trinity Evangelical Divinity School, Deerfield 2011.

Hayakawa, Samuel Ichiyé: *Vårt språk och vår värld*. Bonniers, Stockholm 1962. Originaltitel *Language in Action*, 1941.

Hellspong, Lennart: *Metoder för brukstextanalys*. Studentlitteratur AB, Lund 2001.

Hodge, Jonathan K.: *The Love Wins controversy: A case study in religiosity and social identity*. California State University, Dominguez Hills 2012.

Jorstad, Erling: *Popular Religion in Amercia: The Evangelical Voice*. Greenwood Press, Westport 1993.

Kvanvig, Jonathan L.: *Hell i red*. Walls, Jerry L. *The Oxford Handbook of Eschatology*, Oxford University Press, New York 2008.

Marie, Megan: *Commonplaces in Religious Rhetoric: The Making of Megachurch*. University of Illinois at Chicago, Chicago 2010.

Miller, Donald E.: *Reinventing American protestantism: Christianity in the New Millenium*. University of California Press, Los Angeles 1997.

Searle, John R.: *Konstruktionen av den sociala verkligheten*. Daidalos, Göteborg 1997. Original: *The Construction of Social Reality*, 1995.

Wellman Jr, James K.: *Rob Bell and a New American Christianity*. Abingdon Press, Nashville 2012.

Internetkällor

Times (Times lista över världen mest inflytelserika personer år 2011) :

http://content.time.com/time/specials/packages/article/0,28804,2066367_2066369_2066460,00.htm

| publiceringsdatum: 2012-05-02 sökdatum: 2014-05-16

Summon Supersök, Göteborgs Universitet

<http://gothenburg.summon.serialssolutions.com/>

sökdatum: 2014-09-25

Piper 1: <http://www.desiringgod.org/about/overview>

publiceringsdatum: 2013 sökdatum: 2014-10-13

Piper 2: <http://www.desiringgod.org/articles/how-willingly-do-people-go-to-hell>

publiceringsdatum: 2009-10-28 sökdatum: 2014-10-13

Piper 3: <http://www.desiringgod.org/sermons/the-echo-and-insufficiency-of-hell-part-1>

publiceringsdatum: 1992-06-14 sökdatum: 2014-10-13

Piper 4: <http://www.desiringgod.org/interviews/what-is-gods-relationship-to-people-who-are-in-hell>

publiceringsdatum: 2004-06-24 sökdatum: 2014-10-13

Piper 5: <http://www.desiringgod.org/interviews/after-death-is-there-a-final-chance-to-be-saved>

publiceringsdatum: 2007-07-27 sökdatum: 2014-10-13

Keller 1: http://www.redeemer.com/redeemer-report/article/the_importance_of_hell

publiceringsdatum: 2009-08-15 sökdatum: 2014-10-22

Keller 2: <http://hyperphysics.phy-astr.gsu.edu/nave-html/faithpathh/keller35.html>

publiceringsdatum: 2009-08-12 sökdatum: 2014-10-22

Keller 3: <http://www.youtube.com/watch?v=BGX1fHWU1TA> publiceringsdatum: 2011-06-15

sökdatum: 2014-10-22